

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 10.07.1996

COM(96) 315 τελικό

96/ 0181 (COD)

Πρόταση

ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

σχετικά με ένα πρόγραμμα δράσης για ολοκληρωμένη προστασία
και διαχείριση των υπογείων υδάτων

(υποβληθείσα από την Επιτροπή)

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Τα υπόγεια ύδατα είναι ευπαθείς πόροι που δέχονται περιβαλλοντικές πιέσεις

Οι περιβαλλοντικές πιέσεις στα υπόγεια και επιφανειακά ύδατα στην Κοινότητα αυξάνουν τόσο από πλευράς ποιότητας όσο και από πλευράς ποσότητας. Τα αποτελέσματα της παρακολούθησης σε εθνικό επίπεδο εμφανίζουν μια σοβαρή πτώση της στάθμης και της ποιότητας των υπογείων υδάτων τοπικά καθώς επίσης και ευρύτερα στην Κοινότητα, απειλώντας την ποιότητα του ποσίμου νερού και την προμήθεια γλυκού νερού για άλλες ανθρώπινες χρήσεις, καθώς επίσης και την διατήρηση υδατικών και άλλων οικοσυστημάτων και της φυτικής κάλυψης γενικά.

Τα αποτελέσματα της παρακολούθησης, μολονότι τμηματικά και ελλιπή, εμφανίζουν μια συνεχώς επιδεινούμενη κατάσταση που απαιτεί πολύ βελτιωμένη γενική εποπτεία της κατάστασης και μια έγκαιρη και αποφασιστική απάντηση για να αναστραφούν οι τάσεις. Εάν γίνει υπερεκμετάλλευση ή ρύπανση των υπογείων υδάτων, ενδέχεται να απαιτηθεί μεγάλο χρονικό διάστημα για να αποκτήσουν αυτά και πάλι υψηλή ποιότητα. Ανάλογα με τις γεωλογικές και γεωγραφικές συνθήκες, η αναπλήρωση των αποθεμάτων υπογείων υδάτων μπορεί να απαιτήσει δεκαετίες.

Εκτιμάται ότι, κατά μέσο όρο, το 65% της δημόσιας ύδρευσης προέρχεται από υπόγεια ύδατα, αλλά η εξάρτηση από τα υπόγεια ύδατα στην Κοινότητα παρουσιάζει διακυμάνσεις. Ορισμένες περιφέρειες εξαρτώνται σχεδόν αποκλειστικά από τα υπόγεια ύδατα για την προμήθεια γλυκού νερού, ενώ άλλες περιφέρειες προμηθεύονται γλυκό νερό κυρίως από τα επιφανειακά ύδατα. Σε ορισμένες περιφέρειες η αυξημένη ζήτηση αποθεμάτων γλυκού νερού οδήγησε σε σοβαρή υπερεκμετάλλευση των υπογείων υδάτων, που μερικές φορές επιδεινώθηκε περαιτέρω κατά τη διάρκεια περιόδων ξηρασίας, καθιστώντας δύσκολη την ικανοποίηση της αυξανόμενης ζήτησης γλυκού νερού και απειλώντας την κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη καθώς επίσης και τα οικοσυστήματα, που εξαρτώνται από την παροχή καθαρού και άφθονου γλυκού νερού. Σε άλλες περιφέρειες ο έγκαιρος σχεδιασμός και οι προσπάθειες εξοικονόμησης νερού αποδεικνύουν ότι είναι δυνατόν να συγκριτηθεί η ζήτηση, με συνακόλουθα περιβαλλοντικά και οικονομικά πλεονεκτήματα.

Η έκθεση του 1995 του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος για την κατάσταση του περιβάλλοντος στην Κοινότητα¹ αναφέρει σχετικά με την ποσότητα γλυκών υδάτων: «κατά τα τέλη της δεκαετίας του 1980 (η τελευταία περίοδος για την οποία υπάρχουν αξιόπιστα στοιχεία), η συνολική υδροληψία για όλες τις χρήσεις εκτιμάται σε 587 m³/κάτοικο/έτος κυμαινόμενη από 156 m³/κάτοικο/έτος στο Λουξεμβούργο μέχρι 1.000m³ στην Ιταλία, στις Κάτω Χώρες και στην Ισπανία. Οι τιμές κατανάλωσης νερού αυξήθηκαν κατά 35% μεταξύ του 1970 και του 1985.» Σχετικά με την ποιότητα των υπογείων υδάτων η έκθεση του οργανισμού αναφέρει ότι γίνεται υπέρβαση του μέγιστου επιτρεπόμενου ορίου συγκέντρωσης νιτρικών (50 mg νιτρικά/λίτρο) κάτω από το 20% περίπου της αγροτικής γης. Τα αποτελέσματα ερευνών στα κράτη μέλη αποδεικνύουν ότι η τάση αυτή συνεχίζεται αυξανόμενη. Για τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα ο Οργανισμός εκτιμά ότι γίνεται υπέρβαση της οριακής τιμής σε έκταση μεγαλύτερη από το 25% της αγροτικής γης στην

¹ Έκθεση «Environment in the European Union - 1995»
Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος, Κοπεγχάγη, 1995.

επικράτεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της ΕΖΕΣ. Τα είδη των φυτοπροστατευτικών προϊόντων δεν προσδιορίζονται.

Εκκλήσεις για κοινοτική δράση

Η ανάγκη δράσης με σκοπό την αποφυγή της μακροπρόθεσμης επιδείνωσης της ποιότητας και μείωσης της ποσότητας των γλυκών υδάτων αναγνωρίστηκε στο σεμινάριο υπουργών με θέμα τα υπόγεια ύδατα που έγινε στη Χάγη στις 26 και 27 Νοεμβρίου 1991. Σύμφωνα με τη διακήρυξη της Χάγης πρέπει: «να καταρτισθεί ένα πρόγραμμα δράσεων για να εφαρμοστεί μέχρι το έτος 2000 σε εθνικό και κοινοτικό επίπεδο με στόχο την αειφόρο διαχείριση και προστασία των αποθεμάτων γλυκών υδάτων».

Η Διακήρυξη της Χάγης² υπογραμμίζει ότι «ο στόχος της αειφορίας θα πρέπει να επιτευχθεί μέσω μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης, που σημαίνει ότι τα υπόγεια και επιφανειακά ύδατα θα πρέπει να αντιμετωπίζονται για τη διαχείρισή τους ως ένα ενιαίο σύνολο, λαμβάνοντας εξίσου υπόψη τόσο θέματα ποσότητας, όσο και θέματα ποιότητας· ότι όλες οι αλληλεπιδράσεις με το έδαφος και την ατμόσφαιρα θα πρέπει να λαμβάνονται δεόντως υπόψη· και ότι οι πολιτικές διαχείρισης των υδάτων θα πρέπει να ενσωματωθούν μέσα στο ευρύτερο περιβαλλοντικό πλαίσιο καθώς επίσης και στις άλλες πολιτικές που έχουν αντικείμενο τις ανθρώπινες δραστηριότητες, όπως γεωργία, βιομηχανία, ενέργεια, μεταφορές και τουρισμός.»

Το Συμβούλιο, στα ψηφίσματά του της 25 Φεβρουαρίου 1992³ και της 20ης Φεβρουαρίου 1995⁴, ζήτησε να αναληφθεί κοινοτική δράση και απαιτήσε την κατάρτιση ενός λεπτομερούς προγράμματος δράσης για εκτεταμένη προστασία και διαχείριση των υπογείων υδάτων ως τμήμα της συνολικής πολιτικής για την προστασία των υδάτων.

Εκσυγχρονισμός της κοινοτικής πολιτικής στον τομέα των υδάτων

Η κοινοτική πολιτική στον τομέα των υπογείων υδάτων πάσχει από έλλειψη συνολικού σχεδιασμού και ειδικών μέσων τα οποία θα μπορούσαν να εξασφαλίσουν οπτοντισμένη δράση σε όλη την Κοινότητα. Η οδηγία του 1980 για την προστασία των υπογείων υδάτων⁵ επικεντρώνεται αρκετά στενά στον έλεγχο των εκπομπών ουσιών από βιομηχανικές και αστικές πηγές, ενώ οι διατάξεις για τον έλεγχο των διάσπαρτων πηγών από τη γεωργία, δασοκομία και άλλες δραστηριότητες προστέθηκαν μόλις πρόσφατα στην κοινοτική νομοθεσία περιβάλλοντος. Αξιοσημείωτη είναι επίσης η απουσία διατάξεων στην πολιτική στον τομέα των υδάτων σχετικών με την ποσότητα των υπογείων υδάτων και την απόληψη γλυκού ύδατος.

Στις 21 Φεβρουαρίου, η Επιτροπή εξέδωσε μια ανακοίνωση για την ευρωπαϊκή πολιτική στον τομέα των υδάτων⁶ στο πλαίσιο της περαιτέρω ανάπτυξης κοινοτικής πολιτικής για την προστασία και διαχείριση των πόρων γλυκών υδάτων. Μετά την ανάλυση της υφιστάμενης κοινοτικής νομοθεσίας, η ανακοίνωση περιγράφει τη δομή της μελλοντικής οδηγίας - πλαισίου για τους υδατικούς πόρους, η οποία θα πρέπει να εξασφαλίσει τη γενική συνοχή και μεγαλύτερη διαφάνεια της κοινοτικής πολιτικής στον τομέα των υδάτων. Κύριο

² Διακήρυξη του σεμιναρίου υπουργών με θέμα τα υπόγεια ύδατα που έγινε στη Χάγη στις 26 και 27 Νοεμβρίου 1991

³ ΕΕ C 59, 06.03.1992, σ. 2

⁴ ΕΕ C 49/1, 28.02.1995, σ. 1

⁵ ΕΕ L 20, 26.01.1980

⁶ COM(96) 59 τελικό, 21.02.1996.

στοιχείο αυτής της μελλοντικής οδηγίας - πλαισίου θα είναι η απαίτηση ότι στον σχεδιασμό και τη διαχείριση θα λαμβάνεται υπόψη η λεκάνη απορροής, εξασφαλίζοντας έτσι ότι το νερό το οποίο ανήκει στο ίδιο οικολογικό και υδρολογικό σύστημα θα υφίσταται διαχείριση ως ενιαίο σύνολο, είτε το νερό αυτό είναι υπόγειο, είτε επιφανειακό.

Επιδιωκόμενοι περιβαλλοντικοί στόχοι

Το πρόγραμμα δράσης για τα υπόγεια ύδατα καταρτίστηκε στο πλαίσιο αυτής της συνολικής κοινοτικής πολιτικής στον τομέα των υδάτων και ειδικότερα με στόχο να είναι συμβατό με την προσέγγιση της διαχείρισης της λεκάνης απορροής. Το πρόγραμμα δράσης για τα υπόγεια ύδατα επικεντρώνεται στην ποσότητα και την ποιότητα των υπογείων υδάτων αλλά όπου ενδείκνυται, έχουν συμπεριληφθεί θέματα ποσότητας και ποιότητας επιφανειακών υδάτων με σκοπό να εξασφαλισθεί η συνοχή στην προσέγγιση της διαχείρισης.

Το πρόγραμμα δράσης συμφωνεί με τους στόχους που έθεσε το Συμβούλιο στα ψηφίσματά του δίνοντας έμφαση στην ανάγκη για: «1) συστήματα χορήγησης αδειών και άλλα μέσα που επιτρέπουν την κατάλληλη διαχείριση των υπογείων υδάτων σε εθνικό επίπεδο, 2) μέτρα για την ευρεία προληπτική προστασία των υπογείων υδάτων, λαμβάνοντας υπόψη, μεταξύ άλλων, διάσπαρτες πηγές, 3) γενικές διατάξεις για την ασφάλεια των εγκαταστάσεων στις οποίες χρησιμοποιούνται ουσίες επιβλαβείς για το νερό, και 4) γενικές διατάξεις για την προώθηση πρακτικών στον τομέα της γεωργίας οι οποίες είναι συμβατές με την προστασία των υπογείων υδάτων.»

Κοινοτική αρμοδιότητα

Το πρόγραμμα δράσης στοχεύει να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις του άρθρου 130P της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, αποβλέποντας σε υψηλό επίπεδο προστασίας που βασίζεται στις αρχές της προφύλαξης, της πρόληψης, της επανόρθωσης στην πηγή και στην αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει». Η ενσωμάτωση των απαιτήσεων περιβαλλοντικής προστασίας και στις άλλες κοινοτικές πολιτικές είναι ουσιώδης για την επιτυχία του προγράμματος δράσης.

Με βάση τις αρχές της περιβαλλοντικής πολιτικής που διατυπώνονται στο άρθρο 130P, την αρχή της επικουρικότητας που διατυπώνεται στο άρθρο 3B, σε συνδυασμό με την ευρύτερη έννοια της κοινής ευθύνης όπως παρουσιάζεται στο Πέμπτο Πρόγραμμα για το περιβάλλον «Στόχος η αειφορία»⁷, η επιτυχία του προγράμματος δράσης εξαρτάται από τη δράση σε επίπεδο Κοινότητας, κρατών μελών και σε τοπικό επίπεδο καθώς επίσης και από τη δράση άλλων καταλλήλων φορέων του ιδιωτικού ή του δημόσιου τομέα.

Επικουρικότητα και ευθύνη των κρατών μελών

Το πρόγραμμα δράσης πρόκειται να αποτελέσει το πλαίσιο μέσα στο οποίο τα κράτη μέλη και η Κοινότητα πρέπει, σε στενή συνεργασία, να αναπτύξουν τη βάση για την αειφόρο προστασία και διαχείριση των υπογείων υδάτων. Το πλαίσιο προσφέρει μια βάση αναφοράς για την εστίαση και στόχευση των δράσεων, και παρέχει ένα forum και μηχανισμούς ανταλλαγής πληροφοριών και εμπειριών που προβλέπεται να διευκολύνουν τη συντονισμένη δράση των κρατών μελών και της Κοινότητας.

⁷ ΕΕ C 138, 17.05.1993

Ως απάντηση στην ανάγκη μεγαλύτερης έμφασης στην αρχή της επικουρικότητας, το πρόγραμμα δράσης καταρτίστηκε με προοπτική να εξασφαλίσει ότι η δράση θα πρέπει να αναλαμβάνεται όσο το δυνατόν πλησιέστερα στις πραγματικές συνθήκες κάτω από τις οποίες το νερό χρησιμοποιείται και κατανέμεται και λαμβάνοντας πλήρως υπόψη τις συνθήκες αυτές. Σε συμφωνία με το προηγούμενο, δόθηκε προτεραιότητα στη δράση με την ευθύνη των κρατών μελών, ενώ η Κοινότητα παρέχει κοινές γενικές αρχές και ένα γενικό πλαίσιο δράσης. Κύριο στοιχείο του προγράμματος δράσης αποτελεί η κατάρτιση ειδικών εθνικών προγραμμάτων, για τα οποία την ευθύνη θα έχουν τα κράτη μέλη που θα ενεργούν σύμφωνα με τις δικές τους ειδικές εθνικές, περιφερειακές και τοπικές συνθήκες και ανάγκες.

Για λόγους συνοχής και αυξημένης διαφάνειας, το πρόγραμμα δράσης περιέχει μέτρα και πρωτοβουλίες που απορρέουν από την υφιστάμενη και τη μελλοντική κοινοτική νομοθεσία, καθώς επίσης και συστάσεις για περαιτέρω δράση. Οι δράσεις στο παρόν πρόγραμμα, που ξεπερνούν τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τη νομοθεσία, θα πρέπει να θεωρούνται ως εναλλακτικές λύσεις για τα κράτη μέλη, οι οποίες θα μπορούν να εφαρμοσθούν ανάλογα είτε με νομοθετικά, είτε με άλλα μέτρα σε εθνικό επίπεδο, όπως διοικητικοί κανόνες, εθελοντικές συμφωνίες, κλπ.

Κοινοτική πολιτική στον τομέα των υδάτων και διαχείριση των υπογείων υδάτων

Το πρόγραμμα δράσης εκπονήθηκε με στόχο να εξασφαλίσει τη συμβατότητα με την προσέγγιση της διαχείρισης της λεκάνης απορροής και τη συνολική κοινοτική πολιτική στη διαχείριση του νερού, η οποία παρουσιάστηκε στην ανακοίνωση για την πολιτική της Ευρωπαϊκής Κοινότητας στον τομέα των υδάτων που εκδόθηκε πρόσφατα. Το πρόγραμμα επικεντρώνεται στην ποιότητα και ποσότητα των υπογείων υδάτων, αλλά, όπου απαιτείται, έχουν συμπεριληφθεί θέματα ποσότητας και ποιότητας σχετικά με την προστασία και τη διαχείριση των επιφανειακών υδάτων για να εξασφαλιστεί η συνοχή στην προσέγγιση διαχείρισης. Ορισμένες δράσεις του προγράμματος θα υποστηρίζονται στο μέλλον από διατάξεις της μελλοντικής οδηγίας - πλαισίου για τους υδατικούς πόρους, της οποίας κύριο στοιχείο θα είναι η απαίτηση ότι η διαχείριση και ο σχεδιασμός για το νερό θα γίνεται με βάση την λεκάνη απορροής. Όπου υπάρχουν οι ενδεχόμενες διασυνδέσεις με την μελλοντική οδηγία - πλαίσιο αναφέρονται συγκεκριμένα.

Ο ρόλος της Επιτροπής

Η Επιτροπή για να εξασφαλίσει κοινές αρχές διαχείρισης των υδάτων, προτίθεται να υποβάλει την πρόταση για μια οδηγία - πλαίσιο για τους υδατικούς πόρους που αναφέρθηκε προηγουμένως, στην οποία θα συμπεριληφθούν βασικές διατάξεις για τη διαχείριση των υπογείων υδάτων. Η οδηγία - πλαίσιο θα περιλάβει διατάξεις για την προστασία των υπογείων υδάτων και έτσι θα μεταφέρει τις διατάξεις της υφιστάμενης οδηγίας για τα υπόγεια ύδατα, όπως εξηγείται στην ανακοίνωση για την πολιτική της Ευρωπαϊκής Κοινότητας στον τομέα των υδάτων. Η οδηγία - πλαίσιο θα περιέχει επίσης απαιτήσεις για τον έλεγχο της υδροληψίας από γλυκά ύδατα. Η πρόταση για την οδηγία - πλαίσιο για τους υδατικούς πόρους θα υποβληθεί κατά το τέλος του 1996.

Η Επιτροπή θα επανεξετάσει την υφιστάμενη κοινοτική νομοθεσία και, κατά περίπτωση, θα μελετήσει το ενδεχόμενο προσαρμογής με γνώμονα τους στόχους του παρόντος προγράμματος δράσης.

Η Επιτροπή θα εξασφαλίσει την περαιτέρω ενσωμάτωση της υδατικής πολιτικής στις άλλες πολιτικές της Κοινότητας, όπου αυτό είναι απαραίτητο για την προστασία και διαχείριση των γλυκών υδάτων. Η γεωργία και η περιφερειακή ανάπτυξη έχουν εντονότατη επίδραση, και εξαρτώνται επίσης από τη διαθεσιμότητα και την ποιότητα των πόρων υπογείων υδάτων

και συνεπώς η περαιτέρω ενσωμάτωση στην κοινή γεωργική και στην περιφερειακή πολιτική είναι ιδιαίτερα σημαντική για την επίτευξη του στόχου της αειφόρου προστασίας και διαχείρισης των υδάτων. Όπως προκύπτει από το γενικό περίγραμμα που καθορίζεται στο Πέμπτο Πρόγραμμα για το περιβάλλον «Στόχος η αειφορία», και εξειδικεύεται περαιτέρω στην πρόσφατη πρόταση της Επιτροπής για την αναθεώρηση του Πέμπτου Προγράμματος Δράσης⁸, η Επιτροπή θα επιδιώξει την περαιτέρω ενσωμάτωση της υδατικής πολιτικής στις άλλες κοινοτικές πολιτικές όπου αυτό είναι απαραίτητο για την προστασία και διαχείριση των γλυκών υδάτων. Στο παρόν πρόγραμμα δράσης παρουσιάζεται μια σειρά εναλλακτικών λύσεων για την εν λόγω ενσωμάτωση, ιδίως στην αγροτική πολιτική, που θα πρέπει να εξεταστούν από την Επιτροπή. Η σημασία της έρευνας και ανάπτυξης για τη διαχείριση και προστασία των υδάτων αναγνωρίσθηκε στο ερευνητικό πρόγραμμα της Κοινότητας «Περιβάλλον και κλίμα 1994-1998», το οποίο αφιερώνει ένα από τα πεδία έρευνας στη βελτίωση και στον εξορθολογισμό της μελλοντικής διαχείρισης των υδατικών πόρων. Η Επιτροπή, στις προτεινόμενες κατευθυντήριες γραμμές για το πέμπτο πρόγραμμα πλαίσιο, υπογραμμίζει την ανάγκη καλύτερης κατανόησης των περιβαλλοντικών μηχανισμών και απόκτησης προηγμένων τεχνολογιών με σκοπό να εξασφαλισθεί η προστασία και η διαχείριση των υδατικών πόρων. Η task force «περιβάλλον-νερό» που δημιουργήθηκε πρόσφατα, θα προσδιορίσει τις προτεραιότητες σχετικά με αυτό το θέμα.

Η πρόοδος της εφαρμογής της κοινοτικής νομοθεσίας για τα ύδατα θα παρακολουθείται στενά, ιδιαίτερα της οδηγίας για τη νιτρορύπανση από διάσπαρτες πηγές⁹ και της οδηγίας για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων¹⁰, με σκοπό να εξασφαλιστεί η πλήρης εφαρμογή και λειτουργία τους. Η Επιτροπή μπορεί ανάλογα να υποβάλει προτάσεις για οιαδήποτε απαραίτητη ρύθμιση ή την ανάπτυξη των σχετικών μέσων νομοθετικής ή άλλης φύσης.

Η Επιτροπή, σε στενή συνεργασία με τα κράτη μέλη, θα αναλάβει την ανάπτυξη και χρήση οικονομικών μέσων, εθελοντικών συμφωνιών και άλλων μη νομικών μέσων καθώς επίσης και την έρευνα και ανάπτυξη τεχνολογιών και πρακτικών που καταναλώνουν λιγότερο νερό και διάφορες ερευνητικές εργασίες, μεταξύ άλλων για τη χαρτογράφηση, την παρακολούθηση και τον καθορισμό της ευπάθειας των υπογείων υδάτων.

Η Επιτροπή θα λειτουργεί ως εστία για την ανάπτυξη κατευθυντηρίων γραμμών και συστάσεων, για παράδειγμα, για τη σύνταξη κωδικών ορθής πρακτικής και την υποβοήθηση στην κατάλληλη ανταλλαγή πληροφοριών και εμπειριών.

Καθήκοντα του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος και της EUROSTAT

Η περιβαλλοντική κατάσταση των υπογείων υδάτων θα πρέπει να παρακολουθείται στενά από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Περιβάλλοντος ως τμήμα της κυρίως αρμοδιότητας που έχει ήδη ανατεθεί στον οργανισμό για τον συντονισμό των προγραμμάτων παρακολούθησης, την αξιολόγηση στοιχείων και πληροφοριών που προέρχονται από τα εν λόγω προγράμματα και τη σύνταξη εκθέσεων για την κατάσταση και την εξέλιξη της κατάστασης των υπογείων υδάτων στην Κοινότητα, καθώς επίσης και για την πρόοδο των εθνικών προγραμμάτων δράσης σχετικά με τα υπόγεια ύδατα. Το καθήκον αυτό θα πρέπει να εκτελείται σε στενή συνεργασία με τα κράτη μέλη και την Επιτροπή, συμπεριλαμβανομένης και της EUROSTAT.

⁸ COM(95)647 τελικό, 03.04.1996

⁹ ΕΕ L 375, 31.12.1991

¹⁰ ΕΕ L 135, 21.05.1991

Συμμετοχή του κοινού

Θα πρέπει να εξασφαλιστεί η συμμετοχή και η ενημέρωση του κοινού σχετικά με το πρόγραμμα δράσης καθώς επίσης και προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης, ιδίως όταν τα κράτη μέλη καταρτίζουν εθνικά προγράμματα δράσης. Η κατανάλωση νερού και η διατήρηση και η βελτίωση της ποιότητας του νερού εξαρτώνται από τη συμπεριφορά κάθε ατόμου καθώς επίσης και από τις παραδόσεις και τις πρακτικές στη χρήση του νερού στο βιομηχανικό και στο γεωργικό τομέα, στη ψυχαγωγία, στον τουρισμό, κλπ. Κατά συνέπεια, η ενεργός συμμετοχή του κοινού και των κοινωνικών εταίρων, όπως οι κλαδικές οργανώσεις της βιομηχανίας και της γεωργίας, είναι ουσιώδης για την επιτυχία του προγράμματος.

Επέκταση των δράσεων που έχουν ήδη αναληφθεί

Τα κράτη μέλη έχουν αναλάβει, σε κυμαινόμενο βαθμό, πρωτοβουλίες για την προστασία των πόρων υπογείων υδάτων σύμφωνα με τη διακήρυξη του σεμιναρίου υπουργών της Χάγης το 1991. Μερικά κράτη μέλη έχουν συντάξει σχέδια για τη μακροπρόθεσμη προστασία των υπογείων υδάτων για τμήματα ή για το σύνολο της επικράτειάς τους. Η χαρτογράφηση και ο χαρακτηρισμός των υπογείων υδάτων έχει αρχίσει ή συνεχίζεται. Η Κοινότητα χρηματοδότησε την ανάπτυξη μεθόδων για τη χαρτογράφηση και το χαρακτηρισμό των ευπαθών υπογείων υδάτων στην Ισπανία και την Πορτογαλία, και η εμπειρία αυτή μπορεί να αξιοποιηθεί από τα άλλα κράτη μέλη μέσω του παρόντος προγράμματος δράσης. Η δυνατότητα παρακολούθησης ενός αριθμού παραμέτρων, συμπεριλαμβανομένων των νιτρικών και των φυτοπροστατευτικών προϊόντων, αναβαθμίστηκε ή δημιουργήθηκε από την αρχή. Παρόλα αυτά, μια πρόσφατη μελέτη¹¹ δείχνει ότι τα περισσότερα κράτη μέλη εξακολουθούν να έχουν ανεπαρκή δυνατότητα παρακολούθησης, πράγμα το οποίο καθιστά δύσκολο το σχεδιασμό της προστασίας των υδάτων.

Παρά τις προσπάθειες που καταβάλλονται από τα κράτη μέλη, η προστασία των υπογείων υδάτων με βάση μια ολοκληρωμένη στρατηγική εξακολουθεί να αποτελεί μελλοντικό στόχο για τα περισσότερα κράτη μέλη, και ο έλεγχος του ευτροφισμού εξακολουθεί να είναι ιδιαίτερα απαραίτητος με χαρακτηριστικό παράδειγμα την εφαρμογή της οδηγίας για την προστασία των υδάτων από τη νιτρορρύπανση γεωργικής προέλευσης που δυστυχώς καθυστερεί στα περισσότερα κράτη μέλη.

Οφέλη του προγράμματος

Τα οφέλη θα είναι κατά ένα μέρος ποιοτικής φύσης κατά το άλλο μέρος ποσοτικής. Καταρχήν, η σταθερή και επαρκής παροχή υψηλής ποιότητας γλυκού νερού από τα υπόγεια ύδατα για οικιακή καθώς επίσης και για βιομηχανική και άλλη χρήση αποτελεί αυτή καθαυτή ένα όφελος. Επιπλέον, η χρήση ισχυρών μέσων για τη διαχείριση των υδατικών πόρων θα πρέπει να οδηγήσει σε λιγότερες συγκρούσεις συμφερόντων μεταξύ των χρηστών σε περιπτώσεις όπου οι υδατικοί πόροι δεν είναι επαρκείς. Μπορούν επίσης να μειωθούν ή να αποφευχθούν οι μεγάλοι κόστους επενδύσεις σε μεγάλα έργα υποδομής για την εξασφάλιση της παροχής νερού. Η εξασφάλιση υψηλής ποιότητας υπογείων υδάτων θα πρέπει να μειώσει το κόστος επεξεργασίας και καθαρισμού, ιδιαίτερα εκεί όπου απαιτείται εξαιρετικά υψηλή ποιότητα, για παράδειγμα, για οικιακή και για ορισμένες βιομηχανικές χρήσεις. Έτσι μπορεί να αποφευχθεί το σημαντικό κόστος για την επίτευξη των προτύπων

¹¹ Έκθεση του LNEC με τίτλο «Costs of Groundwater Inspection in the Member States», Σύμβαση B4-3040/95/000345/MAR/D1, Λισσαβόνα, Μάρτιος 1996

ποιότητας πόσιμου νερού ή άλλων απαιτήσεων υψηλής ποιότητας γλυκού νερού, το οποίο κόστος οφείλεται για παράδειγμα, στην απομάκρυνση νιτρικών, φυτοπροστατευτικών προϊόντων και άλλων χημικών ουσιών.

Κόστος του προγράμματος

Το κόστος του προγράμματος μπορεί να διαχωριστεί σε διάφορες κατηγορίες δαπανών, διότι, για λόγους συνοχής, το πρόγραμμα περιλαμβάνει μέτρα τα οποία προκύπτουν, ή θα έπρεπε να είχαν προκύψει ήδη, από την κοινοτική νομοθεσία. Παραδείγματα αποτελούν η επεξεργασία λυμάτων, ο έλεγχος των νιτρικών, και η εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Από το παρόν πρόγραμμα δεν προκύπτουν δαπάνες για τέτοια μέτρα, σε τεχνική βάση. Άλλες δαπάνες προκύπτουν από τη νομοθεσία που ευρίσκεται υπό συζήτηση, ιδίως από τις οδηγίες για την συνολική πρόληψη και έλεγχο της ρύπανσης¹², για την ποιότητα του πόσιμου νερού¹³, για τους χώρους υγειονομικής ταφής¹⁴ και από την μελλοντική οδηγία - πλαίσιο για τους υδατικούς πόρους. Τέλος, δαπάνες θα προκύψουν από τις πρόσθετες δράσεις τις οποίες συνιστά το παρόν πρόγραμμα δράσης.

Το κόστος θα κυμαίνεται από το ένα κράτος μέλος στο άλλο, εξαρτώμενο από τις εθνικές συνθήκες και το βαθμό στον οποίο το κράτος μέλος επιδιώκει στόχους πέραν των υποχρεώσεων που απορρέουν από τη νομοθεσία. Σημαντικός είναι επίσης ο βαθμός στον οποίο τα κράτη μέλη έχουν ήδη εφαρμόσει τα μέτρα τα οποία προβλέπει η υφιστάμενη νομοθεσία.

Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην προληπτική δράση και τον ολοκληρωμένο σχεδιασμό που μπορεί να απαιτήσουν την ενίσχυση των διοικητικών διαδικασιών. Το κόστος της εν λόγω ενίσχυσης είναι δύσκολο να εκτιμηθεί, καθόσον εξαρτάται από την υφιστάμενη ανάγκη βελτίωσης της δομής και της επίδοσης των υφισταμένων συστημάτων διοίκησης, των μέτρων παροχής κινήτρων και των προγραμμάτων εκπαίδευσης, π.χ. στο γεωργικό τομέα, καθώς επίσης και από τα οφέλη τα οποία προκύπτουν από την ανάπτυξη περισσότερο ορθολογικών συστημάτων, αποφεύγοντας επικαλύψεις και επαναλήψεις.

Η χαρτογράφηση, η παρακολούθηση και η απογραφή της υφιστάμενης και ενδεχόμενης ρύπανσης είναι απαραίτητα εργαλεία για την αειφόρο διαχείριση και αποτελούν βασικό μέρος του προγράμματος. Ουσιαστικό τμήμα του κόστους, που περιλαμβάνει τις βασικές δαπάνες υποδομής για την παρακολούθηση, προκύπτει ήδη από τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την υφιστάμενη νομοθεσία για τις διάσπαρτες πηγές, όπως τα νιτρικά, και από τη νομοθεσία για το πόσιμο νερό. Τα προκαταρκτικά αποτελέσματα μιας μελέτης σχετικά με το κόστος για την εγκατάσταση και λειτουργία ενός δικτύου παρακολούθησης των υπογείων υδάτων, δείχνουν ότι μερικά κράτη μέλη έχουν πολύ δρόμο να διανύσουν μέχρι να αποκτήσουν την κατάλληλη δυνατότητα παρακολούθησης που απαιτείται για τη συμμόρφωση με την υφιστάμενη νομοθεσία. Το κόστος θα εξαρτάται από την επιλογή των παραμέτρων, τον αριθμό δειγμάτων και τη συχνότητα δειγματοληψίας και ανάλυσης και από την επέκταση ενδεχομένως της περιοχής που παρακολουθείται. Η εμπειρία σε ορισμένα κράτη μέλη αποδεικνύει ότι το κόστος λειτουργίας ανά μονάδα δείγματος και ανάλυσης θα μειωθεί σημαντικά με την αύξηση της κλίμακας εφαρμογής.

Η μελέτη δείχνει ότι το κόστος για το υφιστάμενο σύστημα παρακολούθησης της ποσότητας των υπογείων υδάτων ανέρχεται σε 2.533.000 ECU περίπου, ενώ το κόστος της παρακολούθησης της ποιότητας των υπογείων υδάτων ανέρχεται σε 14.454.000 ECU. Τα

¹² ΕΕ C 311, 17.11.1993

¹³ ΕΕ L 299, 30.08.1980

¹⁴ COM(91) 102, 22.05.1991 που τροποποιήθηκε με το COM(93) 275, 10.06.1993

στοιχεία αυτά θα πρέπει να αντιμετωπίζονται με μεγάλη επιφύλαξη, διότι καλύπτουν ορισμένα μόνο κράτη μέλη. Θα πρέπει να σημειωθεί ειδικότερα ότι μεγάλα κράτη μέλη, όπως η Γερμανία, η Γαλλία, το Ηνωμένο Βασίλειο και η Ιταλία, δεν παρείχαν πληροφορίες. Θα πρέπει να σημειωθεί επίσης ότι τα περισσότερα κράτη μέλη, επί του παρόντος, παρακολουθούν μόνο έναν αρκετά περιορισμένο αριθμό παραμέτρων.

Παρακολούθηση της πορείας των κόστους και του οφέλους

Το κόστος θα είναι δυνατόν να εκτιμηθεί ακριβέστερα καθώς τα κράτη μέλη θα επιλέγουν και θα προετοιμάζουν τις συγκεκριμένες δράσεις και θα αρχίζουν την εφαρμογή του προγράμματος. Τα κράτη μέλη και η Κοινότητα θα πρέπει να παρακολουθούν στενά την εξέλιξη του κόστους, των εξοικονομήσεων και των οφελών. Για το λόγο αυτό, στοιχείο της διαδικασίας εφαρμογής θα πρέπει να αποτελεί η κατάλληλη εκτίμηση, συμπεριλαμβανομένων των εμπεριεχομένων κινδύνων, του κόστους εφαρμογής και του οφέλους που αποκομίζεται, η οποία παρέχει την αναγκαία βάση για τη λήψη αποφάσεων. Θα πρέπει να συμμετέχουν οι ενδιαφερόμενες ομάδες χρηστών με σκοπό να εξασφαλιστεί η εμπεριστατωμένη μελέτη.

Είναι ωστόσο σαφές ότι το κόστος της αδράνειας θα είναι μεγάλο και ότι και μόνον η σημασία και η βασική αναγκαιότητα της πρόσβασης, τόσο βραχυπρόθεσμα όσο και μακροπρόθεσμα, σε επαρκείς ποσότητες υψηλής ποιότητας γλυκού νερού, επιβάλλει αποφασιστική και έγκαιρη δράση, με βάση τις κατευθύνσεις του παρόντος προγράμματος δράσης για τα υπόγεια ύδατα.

Πρόταση

ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

σχετικά με ένα πρόγραμμα δράσης για ολοκληρωμένη προστασία
και διαχείριση των υπογείων υδάτων

ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ
ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη:

τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και ιδίως το άρθρο 130 Σ
παράγραφος 3,

την πρόταση της Επιτροπής,

τη γνώμη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής,

ενεργώντας σύμφωνα με τη διαδικασία που θεσπίζεται στο άρθρο 189 Β της Συνθήκης,

Εκτιμώντας:

ότι στη διακήρυξη του σεμιναρίου υπουργών με θέμα τα υπόγεια ύδατα που έγινε στη Χάγη
στις 26 και 27 Νοεμβρίου 1991 αναγνωρίζεται η ανάγκη δράσης με σκοπό την αποφυγή της
μακροπρόθεσμης επιδείνωσης της ποιότητας και μείωσης της ποσότητας των γλυκών υδάτων
και γίνεται έκκληση για την κατάρτιση ενός προγράμματος δράσης για να εφαρμοστεί μέχρι
το έτος 2000 σε εθνικό και κοινοτικό επίπεδο με στόχο την αειφόρο διαχείριση και
προστασία των αποθεμάτων υπογείων γλυκών υδάτων·

ότι το Συμβούλιο, στα ψηφίσματά του της 25ης Φεβρουαρίου 1992¹ και
20ής Φεβρουαρίου 1995², απαίτησε την κατάρτιση ενός λεπτομερούς προγράμματος δράσης
για την εκτεταμένη προστασία και διαχείριση των υπογείων υδάτων ως τμήμα της συνολικής
πολιτικής για την προστασία των υδάτων·

ότι το Συμβούλιο υπογράμμισε την ανάγκη για συστήματα χορήγησης αδειών και για άλλα
μέσα που εξασφαλίζουν την κατάλληλη διαχείριση των (υπογείων) υδάτων σε εθνικό
επίπεδο, για μέτρα για την προληπτική, εκτεταμένη προστασία των υπογείων υδάτων,
λαμβάνοντας υπόψη, μεταξύ άλλων, τις διάσπαρτες πηγές, για γενικές διατάξεις σχετικά με
την ασφάλεια των εγκαταστάσεων στις οποίες χρησιμοποιούνται ουσίες επιβλαβείς για το
νερό και για γενικές διατάξεις για την προώθηση πρακτικών στον τομέα της γεωργίας, οι
οποίες συμβαδίζουν με την προστασία των υπογείων υδάτων·

ότι, στις 10 Νοεμβρίου 1995 ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος παρουσίασε την
αναθεωρημένη Έκθεση για την κατάσταση του περιβάλλοντος³, επιβεβαιώνοντας την ανάγκη
δράσης για την προστασία των αποθεμάτων υπογείων υδάτων·

¹ ΕΕ C 59, 06.03.1992, σ. 2

² ΕΕ C 49, 28.02.1995, σ. 1

³ Έκθεση «Environment in the European Union - 1995»
Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος, Κοπεγχάγη, 1995.

ότι, στις 21 Φεβρουαρίου 1996 η Επιτροπή εξέδωσε ανακοίνωση προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο "σχετικά με την πολιτική της Ευρωπαϊκής Κοινότητας στον τομέα των υδάτων"⁴. ότι η Επιτροπή θα αναπτύξει περαιτέρω την πολιτική της για τη διαχείριση των υδάτων στην πρόταση για οδηγία - πλαίσιο σχετικά με τους υδατικούς πόρους με στόχο να εξασφαλίσει τη συνοχή και τη διαφάνεια στη διαχείριση των υδάτων στην Κοινότητα.

ότι είναι απαραίτητη περαιτέρω ενσωμάτωση της αειφόρου διαχείρισης των υδάτων στις άλλες κοινοτικές πολιτικές και ιδίως στη γεωργική και περιφερειακή πολιτική· ότι το παρόν πρόγραμμα δράσης προσδιορίζει μια σειρά εναλλακτικών λύσεων που θα πρέπει να ερευνηθούν· ότι η εν λόγω ενσωμάτωση θα πρέπει να ακολουθεί τους στόχους που καθορίζονται στην πρόταση της Επιτροπής για απόφαση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου "σχετικά με την επανεξέταση του προγράμματος πολιτικής και δράσης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας για το περιβάλλον και την αειφόρο ανάπτυξη, «Στόχος η αειφορία»⁵.

ότι το παρόν πρόγραμμα δράσης αναγνωρίζει τη σημασία της προστασίας όλων των υπογείων υδάτων· ότι θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προτεραιότητα στην προστασία των υπογείων υδάτων στην εξοχή, όπου σχηματίζονται και ανευρίσκονται οι μεγαλύτερες ποσότητες υπογείων υδάτων υψηλής ποιότητας·

ότι η Κοινότητα θα πρέπει να παρέχει τις κοινές αρχές και το γενικό πλαίσιο δράσης· ότι η Κοινότητα θα πρέπει να διευκολύνει την ανταλλαγή πληροφοριών και εμπειρίας σχετικά με τη διαχείριση των υπογείων υδάτων και τα μέτρα προστασίας τα οποία λαμβάνονται σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο·

ότι στην Κοινότητα υφίστανται ποικίλες συνθήκες και ανάγκες, οι οποίες απαιτούν διαφορετικές ειδικές λύσεις· ότι η ποικιλότητα αυτή θα πρέπει να ληφθεί υπόψη στις προβλεπόμενες δράσεις· ότι οι αποφάσεις θα πρέπει να λαμβάνονται όσο το δυνατόν πλησιέστερα στα σημεία όπου χρησιμοποιείται ή διατίθεται το νερό· ότι δίδεται προτεραιότητα σε δράσεις με την ευθύνη των κρατών μελών μέσω συγκεκριμένων εθνικών προγραμμάτων δράσης τα οποία καταρτίζουν τα κράτη μέλη·

ότι η επιτυχία του παρόντος προγράμματός δράσης βασίζεται στη στενή συνεργασία και σε δράσεις με συνοχή σε κοινοτικό επίπεδο, στα κράτη μέλη και σε τοπικό επίπεδο, καθώς και στη διαβούλευση, στην πληροφόρηση και στην ενεργό συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων και μεμονωμένων πολιτών·

ότι με σκοπό την εξασφάλιση της ανάπτυξης τεχνολογιών, διαδικασιών και πρακτικών για μικρότερη κατανάλωση ύδατος, θα πρέπει να ενθαρρυνθεί η χρήση οικονομικών μέσων, συμφωνιών σε εκούσια βάση και άλλων μη νομοθετικών μέσων, κωδίκων ορθής πρακτικής καθώς και έρευνας·

ότι κατά το έτος 2000 θα πρέπει να έχουν καταρτισθεί πλήρως εθνικά προγράμματα δράσης και να λειτουργούν ως μέρος της εφαρμογής του παρόντος προγράμματος δράσης· ότι η πρόοδος της εφαρμογής της δράσης της Κοινότητας και των κρατών μελών θα πρέπει να παρακολουθείται με αξιολόγηση και επανεξέταση σε τακτά χρονικά διαστήματα·

ότι ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος και η αρμόδια για θέματα στατιστικής κοινοτική υπηρεσία (EUROSTAT), σε στενή συνεργασία, θα υποβάλλουν εκθέσεις για την εξέλιξη της κατάστασης του υδατικού περιβάλλοντος·

⁴ COM(96) 59 τελικό

⁵ COM(95)647 τελικό

ότι είναι απαραίτητο να εξασφαλιστεί καλύτερη εφαρμογή και επιβολή της υφιστάμενης περιβαλλοντικής νομοθεσίας για την προστασία των γλυκών υδάτων και ιδίως των υπογείων υδάτων·

ότι είναι απαραίτητο να βελτιωθεί η βάση για τις πολιτικές διαχείρισης των υδάτων με τη μορφή αξιόπιστων και συγκρίσιμων στοιχείων, στατιστικών και δεικτών καθώς και μεθόδων για την αξιολόγηση του κόστους και των ωφελειών από τη δράση ή την αδράνεια·

ότι η παρούσα απόφαση δεν θίγει τη νομική βάση των μέτρων τα οποία θεσπίζονται για την εφαρμογή του παρόντος προγράμματος ή στα πλαίσια άλλων κοινοτικών πολιτικών όντας σύμφωνα με τους στόχους τους οποίους επιδιώκουν οι δράσεις που προβλέπονται από την παρούσα απόφαση·

ΛΠΟΦΛΣΙΖΟΥΝ:

Άρθρο μόνο

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο συμφωνούν με τους στόχους ενός προγράμματος δράσης για την ολοκληρωμένη προστασία και διαχείριση των υπογείων υδάτων.

Στόχος του προγράμματος δράσης είναι να εξασφαλίσει την προστασία και χρήση των υπογείων υδάτων μέσω του ολοκληρωμένου σχεδιασμού και της αειφόρου διαχείρισης που προβλέπει στην πρόληψη περαιτέρω ρύπανσης, στη διατήρηση της ποιότητας των μη ρυπανθέντων υπογείων υδάτων και στην αποκατάσταση, όπου ενδείκνυται, των ρυπανθέντων υπογείων υδάτων, καθώς και στην πρόληψη της υπερεκμετάλλευσης των αποθεμάτων υπογείων υδάτων.

Οι λεπτομέρειες του προγράμματος δράσης περιέχονται στο παράρτημα.

Η παρούσα απόφαση εφαρμόζεται με την επιφύλαξη της νομικής βάσης των μέτρων τα οποία θεσπίζονται για την εφαρμογή του παρόντος προγράμματος ή στα πλαίσια άλλων κοινοτικών πολιτικών, όντας σύμφωνα με τους στόχους τους οποίους επιδιώκουν οι δράσεις που προβλέπονται από την παρούσα απόφαση.

Βρυξέλλες,

Για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο
Ο Πρόεδρος

Για το Συμβούλιο
Ο Πρόεδρος

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΡΑΣΗΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΑ ΥΠΟΓΕΙΑ ΥΔΑΤΑ

Ένα πλαίσιο για την Κοινότητα και τα κράτη μέλη

Το πρόγραμμα δράσης θα πρέπει να θεωρείται ως το πλαίσιο, μέσα στο οποίο τα κράτη μέλη και η Κοινότητα θα πρέπει, σε στενή συνεργασία, να αναπτύξουν τις βάσεις για την αειφόρο προστασία και διαχείριση των υπογείων υδάτων. Το πρόγραμμα θα πρέπει να λειτουργήσει ως πλαίσιο αναφοράς για την εστίαση της δράσης και ως forum για την ανταλλαγή πληροφοριών που θα πρέπει να διευκολύνουν τις συντονισμένες ενέργειες των κρατών μελών και της Κοινότητας όπως απαιτεί το Συμβούλιο στα ψηφίσματά του του 1992 και του 1995.

Το πρόγραμμα δράσης αναγνωρίζει τη σημασία της προστασίας όλων των υπογείων υδάτων μέσω της πρόληψης της περαιτέρω επιδείνωσης και εξάντλησης των υπογείων υδάτων, με σκοπό να εξασφαλιστεί η αξιόπιστη παροχή υψηλής ποιότητας γλυκού νερού σε όλες τις περιφέρειες της Κοινότητας. Το πρόγραμμα δράσης αναγνωρίζει περαιτέρω την ιδιαίτερη σημασία της προστασίας των υπογείων υδάτων στην εξοχή, όπου σχηματίζονται και ανευρίσκονται οι μεγαλύτερες ποσότητες υπογείων υδάτων υψηλής ποιότητας. Η διαφύλαξη των εν λόγω υπογείων υδάτων, που είναι ιδιαίτερης σημασίας για την εξασφάλιση της μελλοντικής παροχής υψηλής ποιότητας γλυκού νερού, αποτελεί τη μεγαλύτερη πρόκληση για την πολιτική της Κοινότητας στον τομέα των υδάτων. Για την επίτευξη του στόχου αυτού το πρόγραμμα καλύπτει τόσο τις σημειακές πηγές, αστικής και βιομηχανικής κυρίως προέλευσης, όσο και τις διάσπαρτες πηγές που προέρχονται κυρίως από γεωργικές πρακτικές ή σε μικρότερο βαθμό από αστικές ή βιομηχανικές δραστηριότητες, π.χ. μέσω ατμοσφαιρικής απόθεσης.

Σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας θα πρέπει να δοθεί προτεραιότητα σε δράσεις που αναλαμβάνονται σε επίπεδο κρατών μελών. Σύμφωνα με το προηγούμενο, τα κράτη μέλη θα πρέπει να καταρτίσουν και να εφαρμόσουν προγράμματα δράσης για την αειφόρο προστασία και διαχείριση των υπογείων υδάτων προσαρμοσμένα στα εθνικά πλαίσια. Η Κοινότητα θα πρέπει να παρέχει τις κοινές βασικές αρχές και ένα γενικό πλαίσιο δράσης.

Τα εθνικά προγράμματα δράσης που περιγράφονται στην παρούσα απόφαση θα πρέπει να θεωρούνται ως μέσα τα οποία συνδέουν υποχρεώσεις και συστάσεις σε κοινοτικό επίπεδο με μέσα και μέτρα τα οποία λαμβάνονται στο επίπεδο των κρατών μελών, εξασφαλίζοντας έτσι τη συνοχή και τη διαφάνεια των προσεγγίσεων.

ΜΕΡΟΣ 1: ΟΙ ΤΕΣΣΕΡΙΣ ΒΑΣΙΚΟΙ ΑΞΟΝΕΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΔΡΑΣΗΣ

Οι τέσσερις βασικοί άξονες δράσης

- Ανάπτυξη βασικών αρχών σε κοινοτικό επίπεδο για τον ολοκληρωμένο σχεδιασμό και τη διαχείριση της προστασίας και χρήσης των υδάτων, για να εφαρμοσθούν σε εθνικό και περιφερειακό/τοπικό επίπεδο, με μακροπρόθεσμη προοπτική την εφαρμογή της προσέγγισης διαχείρισης της λεκάνης απορροής στη διαχείριση των υπογείων υδάτων με σκοπό την εξασφάλιση της ποιότητας και της ποσότητας των υπογείων υδάτων.

- Εξασφάλιση κανόνων για την ποσοτική διαχείριση των αποθεμάτων γλυκών υδάτων, συμπεριλαμβανομένου ενός εθνικού κανονιστικού πλαισίου για την υδροληψία από γλυκά ύδατα.
- Ανάπτυξη μέσων για τον έλεγχο της ρύπανσης των υπογείων υδάτων από διάσπαρτες πηγές, συμπεριλαμβανομένων των κωδίκων ορθής πρακτικής, και εξέταση περισσότερο μακροπρόθεσμων μέτρων για την περαιτέρω ολοκλήρωση της αειφόρου προστασίας και διαχείρισης των υδάτων και της γεωργικής πολιτικής.
- Ανάπτυξη μέσων για τον έλεγχο των εκπομπών και απορρίψεων από σημειακές πηγές, συμπεριλαμβανομένου ενός ορθολογικού κανονιστικού πλαισίου και κινήτρων για την ανάπτυξη φιλικών προς το περιβάλλον διεργασιών και διαδικασιών παραγωγής.

Αυτοί οι τέσσερις άξονες δράσης θα πρέπει να υποστηρίζονται από προγράμματα έρευνας και ανάπτυξης σε κοινοτικό επίπεδο καθώς επίσης και κατάλληλες κοινοτικές πρωτοβουλίες, όπου απαιτείται, για παράδειγμα, σχετικά με την ευπάθεια, την έκπλυση ρυπαντών, την οξίνιση και την περαιτέρω ανάπτυξη μεθοδολογιών για την εκτίμηση κρισίμων φορτίων, στρατηγικών διαχείρισης, κλπ. Για την επιτυχία των εθνικών προγραμμάτων δράσης θα πρέπει να θεωρείται απαραίτητη η παρακολούθηση της ποιότητας και της ποσότητας των υδάτων και η συγκρότηση μιας εκτεταμένης και αξιόπιστης βάσης πληροφοριών σχετικά με την κατάσταση του υδατικού περιβάλλοντος.

ΑΞΟΝΑΣ ΑΡΙΘ. 1: ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Στόχοι του ολοκληρωμένου σχεδιασμού και διαχείρισης

Στόχος του ολοκληρωμένου σχεδιασμού και διαχείρισης είναι να εξασφαλίσει ότι η προστασία και χρήση των υπογείων υδάτων είναι ενταγμένες στην ολοκληρωμένη διαχείριση των πόρων γλυκών υδάτων. Τα υπόγεια ύδατα θα πρέπει να θεωρούνται ως ένα αναπόσπαστο τμήμα του υδρολογικού κύκλου, το οποίο αλληλεπιδρά δυναμικά με τα επιφανειακά ύδατα από πλευράς ποσότητας καθώς επίσης και από πλευράς ποιότητας. Ο περαιτέρω στόχος είναι να γίνεται μακροπρόθεσμα ενιαία διαχείριση των υπογείων και των επιφανειακών υδάτων στα πλαίσια της προσέγγισης διαχείρισης της λεκάνης απορροής.

* Η αειφόρος διαχείριση της ποσότητας θα πρέπει να διασφαλίσει την μακροπρόθεσμη διαθεσιμότητα μη ρυπανθέντων υπογείων υδάτων, να εξασφαλίσει ότι τα υπόγεια ύδατα δεν υφίστανται υπερεκμετάλλευση με σκοπό την αποφυγή ανεπανόρθωτων ζημιών στον υδροφόρο ορίζοντα από άποψη ποσότητας και ποιότητας, και να προλάβει τη φθορά ή την υποβάθμιση των οικοσυστημάτων που εξαρτώνται από την παρουσία των υπογείων υδάτων. Επειδή οι συνθήκες αναπλήρωσης και η ζήτηση για υδροληψία μπορεί να μεταβάλλονται σημαντικά κατά τη διάρκεια του έτους, τα όρια αυτά μπορούσαν να βασίζονται σε στοιχεία μέσων τιμών, επιτρέποντας την προσωρινή εξάντληση, με την προϋπόθεση ότι δεν διακυβεύεται η επίτευξη του στόχου. Η κατάλληλη διαχείριση της ποσότητας θα πρέπει επίσης να περιλαμβάνει, όπου ενδείκνυται, την αναπλήρωση των υπογείων υδάτων σε επίπεδο που εξασφαλίζει τη διατήρηση.

* Η αειφόρος διαχείριση της ποιότητας θα πρέπει να προστατεύει και να διαφυλάσσει το σύνολο των υπογείων υδάτων και, όπου ενδείκνυται, να βελτιώνει την παρούσα ποιότητα σε μακροπρόθεσμη βάση. Οι δράσεις για την επίτευξη του στόχου αυτού θα πρέπει να βασίζονται στις αρχές της πρόληψης, της δράσης στην πηγή και στην αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει». Η προστασία της ποιότητας θα πρέπει να στοχεύει στην εξάλειψη ή στην ελαχιστοποίηση των άμεσων και έμμεσων πηγών ρύπανσης και στη διασφάλιση της προστατευτικής ικανότητας της εδαφικής κάλυψης πάνω από τη στάθμη του υδροφόρου ορίζοντα. Η αειφόρος διαχείριση της ποιότητας θα πρέπει επίσης να συμπεριλαμβάνει την

αποκατάσταση της ποιότητας του ρυπανθέντος υπογείου ύδατος, όπου ενδείκνυται, λαμβάνοντας υπόψη τις πρακτικές δυνατότητες και ρεαλιστικά χρονοδιαγράμματα. Στόχο για την αποκατάσταση θα πρέπει αποτελούν κατά το δυνατόν πρότυπα πόσιμου νερού ή άλλα πρότυπα ποιότητας κατάλληλα για τη χρήση του νερού αυτού που έχει αποκατασταθεί.

* Θα πρέπει να ληφθούν μέτρα για να εξασφαλισθεί ότι τα αποθέματα σε γλυκό νερό και ιδίως τα υπόγεια ύδατα, προστατεύονται και ότι η διαχείρισή τους γίνεται σύμφωνα με ένα σχέδιο που καλύπτει καταρχήν όλους τους διαθέσιμους πόρους και τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ τους. Στον γενικό αυτό σχεδιασμό θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, μεταξύ άλλων, οι ανάγκες για οικιακή, βιομηχανική και γεωργική χρήση, για την παραγωγή ενέργειας και για την ψυχαγωγία. Ο σχεδιασμός και τα συνακόλουθα σχέδια διαχείρισης θα πρέπει να εξασφαλίζουν τη διαθεσιμότητα επαρκούς παροχής γλυκού νερού για τη διατήρηση ποταμών, λιμνών και υδροτόπων και για τη διατήρηση της φυτικής κάλυψης και των άλλων φυσικών οικολογικών λειτουργιών.

* Θα πρέπει να ληφθούν κατάλληλα υπόψη τα ποικίλα συμφέροντα και δραστηριότητες των διαφόρων χρηστών που επηρεάζουν, ή ενδέχεται να επηρεάζουν, την ποιότητα και τις ποσότητες των υπογείων και επιφανειακών υδάτων και τις οικολογικές λειτουργίες που εξαρτώνται από τα υπόγεια ύδατα.

* Η εκτεταμένη επεξεργασία για την απομάκρυνση ρυπαντικών ουσιών όπως τα νιτρικά και τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα, δεν θα πρέπει να θεωρείται ως γενική στρατηγική για την αειφόρο διαχείριση των υπογείων υδάτων. Η εκτεταμένη επεξεργασία για τον καθαρισμό ρυπανθέντων υπογείων υδάτων ώστε να ανταποκρίνονται σε πρότυπα νερού που προορίζεται για ανθρώπινη κατανάλωση ή σε άλλες απαιτήσεις, θα πρέπει να εφαρμόζεται μόνον όπου επείγουσες ανάγκες ή ειδικές καταστάσεις το καθιστούν απαραίτητο, ενώ στις συνήθεις περιπτώσεις η επεξεργασία θα πρέπει να περιορίζεται στη διύλιση, στον αερισμό, στην απολύμανση, κλπ.

Δράσεις σε επίπεδο κρατών μελών

* Τα κράτη μέλη θα πρέπει να επανεξετάσουν την επίδοση του τομέα των υδάτων και των υφιστάμενων διοικητικών δομών και της νομοθεσίας και, όπου απαιτείται, θα πρέπει να γίνουν οι κατάλληλες βελτιώσεις, ιδίως με σκοπό τον εξορθολογισμό και την αποφυγή επικαλύψεων και επαναλήψεων στις διαδικασίες και τους κανόνες. Όπου απαιτείται, θα πρέπει να δημιουργηθούν ανάλογα νέες δομές, νομοθεσία και κανόνες.

* Η ποσότητα και η ποιότητα των γλυκών υδάτων θα πρέπει να παρακολουθούνται και να αξιολογούνται κατάλληλα με σκοπό να λαμβάνονται πληροφορίες που θα επιτρέπουν στα κράτη μέλη να παρακολουθούν τις μεταβολές στην ποσότητα των υπογείων υδάτων και ιδίως να υπάρχει δυνατότητα έγκαιρης διάγνωσης των ενδείξεων και των αιτίων της υπερεκμετάλλευσης και των μεταβολών στην ποιότητα. Η θέσπιση εθνικών προγραμμάτων παρακολούθησης τα οποία θα συμπληρώνονται όπου απαιτείται, θα πρέπει να επιτρέπει τη στενή παρακολούθηση και την αντίδραση σε απαράδεκτες μεταβολές στην ποσότητα και την ποιότητα των γλυκών υδάτων.

* Θα πρέπει να επιδιωχθεί η εγκατάσταση μιας σημαντικής δυναμικότητας παρακολούθησης των γλυκών υδάτων, όπως απαιτείται από την οδηγία 91/676/ΕΟΚ του Συμβουλίου σχετικά με την προστασία των υδάτων από τη νιτρορύπανση γεωργικής προέλευσης⁶ και από την οδηγία 91/271/ΕΟΚ του Συμβουλίου σχετικά με την επεξεργασία

⁶ ΕΕ L 375, 31.12.1991

αστικών λυμάτων⁷. Η μελλοντική οδηγία - πλαίσιο για τους υδατικούς πόρους θα πρέπει να εξορθολογίσει τις απαιτήσεις της υφιστάμενης κοινοτικής νομοθεσίας σχετικά με την παρακολούθηση, ενώ ταυτόχρονα να απαιτήσει την εγκατάσταση της κατάλληλης παρακολούθησης με σκοπό την απογραφή των σημειακών και διάσπαρτων πηγών ρύπανσης των γλυκών υδάτων.

* Τα κράτη μέλη θα πρέπει να προσδιορίσουν τις περιοχές με υπόγεια ύδατα σημαντικά για την υφιστάμενη και μελλοντική παροχή πόσιμου νερού και για ειδικές οικολογικές λειτουργίες. Τα κράτη μέλη θα πρέπει, επιπλέον, να προσδιορίσουν τις περιοχές όπου τα υπόγεια ύδατα είναι ιδιαίτερα ευαίσθητα στη ρύπανση λόγω π.χ. ειδικών γεωλογικών ή κλιματικών συνθηκών, της φύσης του εδάφους, ή ανθρωπογενών επιδράσεων. Ο καθορισμός ειδικών ζωνών προστασίας γύρω από γεωτρήσεις για υδροληψία πόσιμου νερού, μέσα στις οποίες ζώνες, ανάλογα με την απόσταση από τη γεώτρηση, απαγορεύονται ή περιορίζονται όλες ή ορισμένες βιομηχανικές και γεωργικές δραστηριότητες, αποτελεί ήδη συνήθη πρακτική στα κράτη μέλη. Ο προσδιορισμός και ο χαρακτηρισμός των ζωνών με σκοπό την προστασία των υπογείων και των επιφανειακών υδάτων απαιτείται επίσης από την υφιστάμενη κοινοτική νομοθεσία, μεταξύ άλλων από την οδηγία 91/676/ΕΟΚ του Συμβουλίου σχετικά με την προστασία των υδάτων από τη νιτρορύπανση γεωργικής προέλευσης και από την οδηγία 91/271/ΕΟΚ του Συμβουλίου σχετικά με την επεξεργασία αστικών λυμάτων. Ο χαρακτηρισμός των ζωνών σύμφωνα με την λοιπή κοινοτική νομοθεσία όπως η οδηγία 79/409/ΕΟΚ του Συμβουλίου για τη διατήρηση των αγρίων πτηνών⁸ και η οδηγία 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου για τη διατήρηση των οικοτόπων⁹ σχετίζεται συχνά με τα υδατικά οικοσυστήματα που εξαρτώνται από την ποιότητα και την ποσότητα των υπογείων υδάτων.

Ο χαρακτηρισμός ζωνών για την προστασία των υπογείων υδάτων θα επωφεληθεί από τον συντονισμό για τον χαρακτηρισμό ζωνών και για άλλους σκοπούς. Η επιλογή του σχεδιασμού και των χαρακτηριστικών των ζωνών θα μπορούσε επίσης να αναπτυχθεί ή να ρυθμισθεί, κατά περίπτωση, έτσι ώστε να εξασφαλίζεται η συνοχή στο χαρακτηρισμό και στην επιλογή των μέτρων, όπως περιορισμός ή απαγόρευση των δραστηριοτήτων που ρυπαίνουν, τα οποία μέτρα θα πρέπει να ληφθούν για να εξασφαλισθεί το αναγκαίο επίπεδο προστασίας που απαιτείται από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των ευαίσθητων αυτών περιοχών. Ανάλογα με την ιδιαίτερη ευαισθησία κάθε ζώνης, τέτοια μέτρα θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν τον περιορισμό και την απαγόρευση αστικών και βιομηχανικών απορρίψεων, της χρήσης κοπριάς και χημικών λιπασμάτων καθώς επίσης και ορισμένων φυτοπροστατευτικών και βιοκτόνων προϊόντων.

* Τα κράτη μέλη θα πρέπει να επανεξετάσουν και, όπου ενδείκνυται, να βελτιώσουν και να ενισχύσουν τα μέτρα προστασίας γύρω από τα σημεία υδροληψίας πόσιμου νερού.

* Τα κράτη μέλη θα πρέπει να συνεργάζονται στενά στα θέματα που αφορούν τους κοινούς διασυνοριακούς πόρους και σε ενδεχόμενες διασυνοριακές επιπτώσεις. Ο στρατηγικός χωροταξικός σχεδιασμός, συμπεριλαμβανομένων των εκτεταμένων υδρολογικών σχεδίων και των σχεδίων χρήσης γης, θα πρέπει να θεωρείται ουσιώδες εργαλείο για την υποστήριξη της προστασίας και της διαχείρισης των γλυκών υδάτων.

* Στις περιπτώσεις όπου ο σχεδιασμός σε εθνικό επίπεδο μπορεί να έχει σημαντική επίπτωση στις γειτονικές χώρες, η διαχείριση των διασυνοριακών υδροφόρων στρωμάτων θα πρέπει να γίνεται μέσω της ανάπτυξης διακρατικής συνεργασίας, όπου ενδείκνυται, στα πλαίσια, διεθνών συμβάσεων, όπως η υφιστάμενη διεθνής σύμβαση για τις διασυνοριακές λίμνες και υδατορεύματα. Η εν λόγω διακρατική συνεργασία θα πρέπει να εξασφαλίζεται

⁷ ΕΕ L 135, 21.05.1991

⁸ ΕΕ L 103, 25.04.1979

⁹ ΕΕ L 206, 22.07.1992

μακροπρόθεσμα μέσω της βασικής αρχής της διαχείρισης της λεκάνης απορροής, αρχή που θα καθορίζεται στη μελλοντική οδηγία - πλαίσιο για τους υδατικούς πόρους.

Δράσεις σε επίπεδο Κοινότητας

* Τα σαφή σημεία επιδείνωσης της ποιότητας και μείωσης της ποσότητας των υπογείων υδάτων που εμφανίζονται κατά την παρακολούθηση, απαιτούν την περαιτέρω ενσωμάτωση σε σημαντικά πεδία της κοινοτικής πολιτικής κυρίως στην αγροτική και περιφερειακή πολιτική, με σκοπό την επίτευξη των στόχων της ολοκληρωμένης προστασίας και διαχείρισης των υπογείων υδάτων. Η εν λόγω ενσωμάτωση στις κοινοτικές πολιτικές θα πρέπει να γίνει σε κοινοτικό επίπεδο με μια μακροπρόθεσμη προοπτική και, για παράδειγμα, η ευρωπαϊκή προοπτική χωροταξικής ανάπτυξης που θα καταρτισθεί κατά το μέσο του 1997 θα πρέπει να διευρυνηθεί στα πλαίσια αυτά.

* Η Επιτροπή θα πρέπει να αναλάβει να προωθήσει τον ολοκληρωμένο σχεδιασμό και διαχείριση σχεδίων και δράσεων που έχουν επίδραση στους πόρους γλυκών υδάτων όταν αυτά αναλαμβάνονται και/ή χρηματοδοτούνται από την Κοινότητα.

* Η Επιτροπή θα πρέπει να συντάξει συστάσεις για τη δράση που θα πρέπει να αναληφθεί σχετικά με την ανάπτυξη μέσων για το σχεδιασμό και τη διαχείριση, συμπεριλαμβανομένων κοινών αρχών για τη συγκρισιμότητα των μεθόδων χαρτογράφησης και παρακολούθησης, κριτηρίων για τον προσδιορισμό οικολογικά ευαίσθητων περιοχών, που χρήζουν πρόσθετης προστασίας, για το διαχωρισμό σε ζώνες και κωδίκων ορθής πρακτικής. Θα πρέπει να ενθαρρυνθεί η ανταλλαγή πληροφοριών και εμπειρίας και η δημιουργία προγραμμάτων εκπαίδευσης, κατάρτισης και έρευνας.

ΛΕΟΝΑΣ ΔΡΑΣΗΣ ΑΡΙΘ. 2: ΥΔΡΟΛΗΨΙΑ ΑΠΟ ΓΛΥΚΑ ΥΔΑΤΑ

Ορθολογικό κανονιστικό πλαίσιο για την υδροληψία από γλυκά ύδατα

Οι ποσότητες υδροληψίας σε μεγάλες αστικές, βιομηχανικές και αγροτικές περιοχές και σε τουριστικά κέντρα συχνά υπερβαίνουν τη φυσική αναπλήρωση των γλυκών υδάτων. Στα νότια κράτη μέλη είναι ιδιαίτερα σοβαρά τα προβλήματα διατήρησης της ποσότητας, τα οποία μπορεί να είναι εποχιακά ή διαρκή.

Η υπερεκμετάλλευση μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα την ταπείνωση της στάθμης του υδροφόρου ορίζοντα προκαλώντας προβλήματα παροχής στους χρήστες και την προσωρινή ή μόνιμη εξάντληση ή τη σημαντική μείωση της παροχής νερού στις υδρογραφικές λεκάνες, απειλώντας έτσι τα οικοσυστήματα που εξαρτώνται από τα υπόγεια ύδατα. Σε παράκτιες και μεσόγειες περιοχές η ταπείνωση της στάθμης του υδροφόρου ορίζοντα μπορεί να οδηγήσει σε διείσδυση θαλασσίου ύδατος και υφαλμύρωση των υπογείων υδάτων. Η ταπείνωση της στάθμης του υδροφόρου ορίζοντα μπορεί επίσης να οδηγήσει σε κινητοποίηση, μέσω οξείδωσης, επικινδύνων ουσιών, από στρώματα ευρισκόμενα μέχρι τη στιγμή εκείνη κάτω από τη στάθμη των υπογείων υδάτων. Κάτω από ορισμένες γεωλογικές συνθήκες η ταπείνωση της στάθμης του υδροφόρου ορίζοντα μπορεί να οδηγήσει σε καθίζηση γεωλογικών στρωμάτων που μπορεί να προκαλέσει βλάβες σε κτίρια και εγκαταστάσεις ή άλλες συνέπειες καθίζησης του εδάφους.

Τα μέτρα για την αντιστάθμιση της έλλειψης γλυκών υδάτων περιλαμβάνουν τη μεταφορά νερού από άλλες περιφέρειες και την τεχνητή αναπλήρωση. Η μεταφορά μεγάλων ποσοτήτων γλυκών υδάτων για να χρησιμοποιηθούν αλλού ως πόσιμο νερό ή για άρδευση κλπ. από άλλες περιοχές, μπορεί να δημιουργήσει προβλήματα στα οικοσυστήματα στην περιοχή υδροληψίας ή στα κατάντη ενός υδατορεύματος λόγω ξήρανσης της συνήθους

υδροληψίας. Η τεχνητή αναπλήρωση των υπογείων υδάτων είναι συνήθως πρακτική για τη διαχείριση της παροχής (πόσιμου) νερού σε ορισμένες περιοχές στα κράτη μέλη. Εφόσον η τεχνητή αυτή αναπλήρωση γίνεται με νερό κατάλληλης ποιότητας, με την κατάλληλη παρακολούθηση και τον απαραίτητο έλεγχο, μπορεί αυτή να χρησιμοποιηθεί ως μία οικονομικά σκόπιμη μέθοδος για την αναπλήρωση των υπογείων υδάτων, τόσο από πλευράς ποσότητας όσο και ποιότητας, σε μόνιμη βάση ή βραχυπρόθεσμα σε περιοχές στις οποίες η ζήτηση νερού και οι φυσικές δυνατότητες αναπλήρωσης υπόκεινται σε μεγάλες εποχιακές διακυμάνσεις. Είναι ουσιώδης ο έλεγχος για να εξασφαλισθεί ότι δεν θα προκληθεί ανεπανόρθωτη βλάβη στα υπόγεια ύδατα ή σε οικοσυστήματα που εξαρτώνται από την παροχή υπογείων υδάτων.

Στόχοι

Στόχο αποτελεί η εξασφάλιση κατάλληλης διαχείρισης της ποσότητας των υπογείων και επιφανειακών υδάτων μέσα στη λεκάνη απορροής, όπου τα υπόγεια και τα επιφανειακά ύδατα αλληλεπιδρούν ή αλληλεξαρτώνται με βάση τη γνώση των διαθεσίμων πόρων. Θα πρέπει να εξασφαλίζεται μία ελάχιστη στάθμη υπογείων υδάτων και μία ελάχιστη παροχή νερού από τα υπόγεια ύδατα διατηρώντας μία βασική στάθμη νερού στους ποταμούς και στις λίμνες για τη διατήρηση των οικοσυστημάτων. Θα πρέπει να αποφεύγεται η υδροληψία σε μεγάλες ποσότητες που οδηγεί σε μακροπρόθεσμη υπερεκμετάλλευση των υπογείων υδάτων.

Ο περαιτέρω στόχος είναι να προωθηθεί η πολιτική που στοχεύει στην εξοικονόμηση γλυκού νερού για να διατηρήσει την υδροληψία από γλυκά ύδατα σε χαμηλά επίπεδα και να εξασφαλίσει ότι θα δοθεί η κατάλληλη προτεραιότητα στην ενθάρρυνση της εξοικονόμησης νερού, της επαναχρησιμοποίησης, και της καλής διαχείρισης των πόρων γλυκών υδάτων.

Δράσεις σε επίπεδο κρατών μελών

* Τα κράτη μέλη θα πρέπει να συντάξουν χάρτες και απογραφές των πόρων υπογείων υδάτων σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, δίδοντας βασικές πληροφορίες για την ολοκληρωμένη διαχείριση. Ορισμένα κράτη μέλη έχουν ήδη προχωρήσει πολύ στη χαρτογράφηση, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης υπολογιστή, ενώ άλλα μόλις πρόσφατα άρχισαν την εργασία αυτή. Οι χάρτες θα πρέπει να συνταχθούν τόσο ως περιγραφικοί χάρτες αναφοράς, όπως οι υδρογεωλογικοί χάρτες, όσο και ως παράγωγοι χάρτες που έχουν συνταχθεί για ειδικές χρήσεις όπως η παραγωγικότητα των υδροφόρων στρωμάτων, η ευπάθεια, ο προσδιορισμός της αλληλεπίδρασης με επιφανειακά ύδατα, οι εκβολές σε ποταμούς ή λίμνες κλπ.

* Ένα σύστημα αδειών, κατάλληλο, για την υδροληψία από γλυκά ύδατα, συνοδευόμενο όπου ενδείκνυται από γενικούς κανόνες, θα πρέπει να καλύπτει όλες τις χρήσεις, για παράδειγμα, για οικιακές, βιομηχανικές, γεωργικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες. Το σύστημα αδειών υδροληψίας από γλυκά ύδατα θα πρέπει να εφαρμόζεται σε όλες τις σημαντικές ποσότητες υδροληψίας πάνω από ένα ορισμένο κατώτατο όριο λαμβάνοντας υπόψη τους διαθέσιμους πόρους, την ενδεχόμενη σύγκρουση συμφερόντων μεταξύ των χρηστών, τις ανάγκες των οικοσυστημάτων κλπ. Οι άδειες θα πρέπει να αναθεωρούνται περιοδικά και να προσαρμόζονται όπου απαιτείται. Σε περιοχές με μεγάλη ετήσια βροχόπτωση και αρκετές διαθέσιμες ποσότητες γλυκών υδάτων, μπορεί να αρμόζουν περισσότερο ευέλικτοι γενικοί κανόνες, με την προϋπόθεση ότι λαμβάνονται μέτρα για να αποφευχθεί ανεπανόρθωτη βλάβη στα οικοσυστήματα στα οποία διατίθεται το εν λόγω γλυκό νερό.

* Το σύστημα αδειών θα πρέπει, όπου ενδείκνυται, να καλύπτει τη μεταφορά μεγάλων ποσοτήτων νερού από άλλες περιοχές, καθόσον ο αριθμός των χρηστών που ενδεχομένως ενδιαφέρονται και η σύγκρουση συμφερόντων που προκύπτει μπορεί να προκαλέσουν ιδιαίτερα προβλήματα. Επιπλέον, θα πρέπει να γίνεται κατάλληλη εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων στην περιοχή της υδροληψίας ώστε να μην τίθεται σε κίνδυνο η αναπλήρωση των υπογείων υδάτων στην περιοχή προέλευσης του νερού.

* Θα πρέπει να υπάρξει μέριμνα για να εξασφαλίζεται ο εκτεταμένος σχεδιασμός της χρήσης νερού από υδρογραφικές λεκάνες και υδροφόρα στρώματα που εκτείνονται πέραν των διοικητικών ορίων, ή άλλως για συνολική διαχείριση με βάση την προσέγγιση της λεκάνης απορροής. Όταν εξετάζεται η χορήγηση άδειας υδροληψίας, θα πρέπει να δίδεται ιδιαίτερη προσοχή στα συμφέροντα των κατάντη χρηστών και στα οικοσυστήματα.

* Θα πρέπει να εξετασθούν οι δυνατότητες ενθάρρυνσης της εξοικονόμησης υδατικών πόρων και καλής διαχείρισης με σκοπό να διατηρούνται χαμηλά τα επίπεδα υδροληψίας από γλυκά ύδατα, ιδιαίτερα σε περιοχές με έλλειψη νερού. Μπορούν να συμπεριληφθούν συστάσεις για νέες πρακτικές άρδευσης, ανακαίνιση των δικτύων διανομής για να μειωθούν οι απώλειες και διαφοροποίηση στην ποιότητα νερού για τις διάφορες χρήσεις, η εγκατάσταση υδρομέτρων και η χρήση οικονομικών μέσων όπως κατάλληλα τιμολογιακά και φορολογικά κίνητρα για την προώθηση της αποδοτικής χρήσης. Θα πρέπει να ενθαρρυνθεί η ανάπτυξη νέων διαδικασιών με βάση τις αρχές της καθαρής τεχνολογίας και των καλύτερων διαθέσιμων τεχνικών καθώς επίσης και οι δυνατότητες επαναχρησιμοποίησης του νερού, π.χ. όπως απαιτεί η οδηγία 91/271/ΕΟΚ του Συμβουλίου σχετικά με την επεξεργασία αστικών λυμάτων.

* Η τεχνητή αναπλήρωση θα πρέπει να υπόκειται σε ένα σύστημα χορήγησης αδειών ώστε να εξασφαλίζεται κατάλληλος έλεγχος. Θα πρέπει να αναπτυχθούν πρότυπα για την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από την αναπλήρωση και για την παρακολούθηση και τον έλεγχο της ποιότητας με σκοπό τη χρήση των καλύτερων διαθέσιμων τεχνικών (BAT) και των καλύτερων περιβαλλοντικών πρακτικών (BEP).

Δράσεις σε επίπεδο Κοινότητας

* Ως απάντηση στις αυξανόμενες πιέσεις στους υφιστάμενους πόρους γλυκών υδάτων, θα πρέπει να αναπτυχθεί ένα νομικό πλαίσιο που να περιλαμβάνει τις ελάχιστες απαιτήσεις για την υδροληψία από γλυκά ύδατα. Το νομικό αυτό πλαίσιο θα πρέπει να εξασφαλίζει ότι η υδροληψία από γλυκά ύδατα γίνεται από την πλέον κατάλληλη πηγή κατά τον πλέον κατάλληλο χρόνο. Στο νομικό πλαίσιο θα πρέπει να ληφθούν υπόψη η διαθεσιμότητα των υπογείων και επιφανειακών υδάτων, οι εποχιακές διακυμάνσεις και τα φυσικά χαρακτηριστικά αναπλήρωσης, καθώς επίσης και η τυχόν φυσική αλληλεπίδραση και αλληλεξάρτηση μεταξύ των υπογείων και των επιφανειακών υδάτων. Η μελλοντική οδηγία-πλαίσιο για τους υδατικούς πόρους θα πρέπει να περιλαμβάνει την απαίτηση για τον έλεγχο της υδροληψίας γλυκού νερού από υπόγεια και επιφανειακά ύδατα, λαμβάνοντας υπόψη τη διαθεσιμότητα και τις απαιτήσεις ποιότητας στις αντίστοιχες λεκάνες απορροής. Για να εξασφαλισθεί υψηλή ποιότητα νερού θα πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη η κοινοτική νομοθεσία σχετικά με την επεξεργασία αστικών λυμάτων και τον έλεγχο των διασπαρτών και των σημειακών πηγών ρύπανσης.

ΛΕΟΝΑΣ ΔΡΑΣΗΣ ΑΡΙΘ. 3: ΔΙΑΣΠΑΡΤΕΣ ΠΗΓΕΣ ΡΥΠΑΝΣΗΣ

Περιβαλλοντικές προκλήσεις από διάσπαρτες πηγές ρύπανσης

Οι διάσπαρτες πηγές χαρακτηρίζονται από σχετικά χαμηλή ένταση ανά μονάδα επιφανείας αλλά προέρχονται από μεγάλες επιφάνειες. Για το λόγο αυτό η ίδια η φύση των διάσπαρτων πηγών ρύπανσης καθιστά συχνά δύσκολο τον προσδιορισμό των μεμονωμένων ρυπαντών, ιδίως για τη ρύπανση των υπογείων υδάτων, όπου η χρονική υστέρηση ανάμεσα στη χρήση ή απελευθέρωση των ρυπαντικών ουσιών και τη δυνατότητα ανίχνευσης της παρουσίας τους στα υπόγεια ύδατα, μπορεί να ανέρχεται σε αρκετές δεκαετίες. Λόγω της φύσης αυτής των διάσπαρτων πηγών ρύπανσης, θα πρέπει να επιλεγεί μια γενικότερη προσέγγιση για την απομάκρυνση ή μείωση των απειλών για τα γλυκά ύδατα και τα διορθωτικά μέτρα θα πρέπει να καλύπτουν γενικά τις πρακτικές που συνδέονται με την εφαρμογή των ρυπαντικών ουσιών.

Οι απειλές από διάσπαρτες πηγές για τα υπόγεια και επιφανειακά ύδατα προέρχονται από γεωργικές και βιομηχανικές δραστηριότητες, από την κυκλοφορία και την αστικοποίηση είτε μέσω τοπικών επιπτώσεων, είτε από μεγάλη απόσταση μέσω ατμοσφαιρικής απόθεσης. Αποτέλεσμα της πρόσφατης, συστηματικότερης παρακολούθησης των υπογείων υδάτων στα κράτη μέλη ήταν να τεκμηριωθεί η διαδεδομένη εμφάνιση νιτρικών και ορισμένων φυτοπροστατευτικών προϊόντων που παρέχει ένδειξη της σημαντικής απειλής για την ποιότητα των υπογείων υδάτων, τόσο για τη χρήση ως πόσιμο νερό, όσο και για την οικολογική ποιότητα των γλυκών υδάτων γενικά. Η εφαρμογή φυτοπροστατευτικών και βιοκτόνων προϊόντων κατά μήκος σιδηροδρομικών εγκαταστάσεων και οδών, σε χώρους κάμπινγκ κλπ., συνιστά λόγω της εντατικής χρήσης μια άλλη ανησυχητική σημαντική διάσπαρτη πηγή ρύπανσης.

Η συγκέντρωση της κτηνοτροφικής παραγωγής προκάλεσε προβλήματα με την έκλυση νιτρικών στα γλυκά ύδατα. Η εντατική χρήση κοπριάς και χημικών λιπασμάτων στη γεωργία προκάλεσε ομοίως ευτροφισμό στα γλυκά ύδατα και απειλές για την ποιότητα των υπογείων υδάτων. Η εντατική χρήση ορισμένων φυτοπροστατευτικών προϊόντων στη γεωργία και τη δασοκομία οδήγησε επίσης στη μόλυνση των υπογείων και επιφανειακών υδάτων, σε συγκεντρώσεις που προκαλούν ανησυχία στα κράτη μέλη. Η ουσιαστική αύξηση της εναπόθεσης ιλύος καθαρισμού λυμάτων σε γεωργικές και άλλες εκτάσεις ως μέσο της διάθεσης των αυξανόμενων ποσοτήτων ιλύος που παράγονται από εγκαταστάσεις επεξεργασίας λυμάτων, θα αυξήσει επίσης την πίεση στο περιβάλλον από διάσπαρτες πηγές.

Οι εκπομπές στον αέρα από τη βιομηχανία, την κυκλοφορία, τα συστήματα θέρμανσης, τις εγκαταστάσεις καύσης και άλλες σημαντικές εγκαταστάσεις οι οποίες εκπέμπουν ουσίες όπως οξείδια του αζώτου, διοξείδιο του θείου και άλλα αέρια, μεταφέρονται σε μεγάλες αποστάσεις και αποτίθενται από την ατμόσφαιρα αυξάνοντας τον κίνδυνο ρύπανσης των υπογείων υδάτων και προκαλώντας ή αυξάνοντας τον ευτροφισμό και την οξίνιση των γλυκών υδάτων απευθείας ή έμμεσα μέσω του εδάφους. Η απόθεση μέσω της ατμόσφαιρας της αμμωνίας που εξατμίζεται από την κοπριά από την εντατική κτηνοτροφία, συμβάλλει επίσης στον ευτροφισμό των γλυκών υδάτων. Τα φυτοπροστατευτικά και βιοκτόνα προϊόντα επίσης αποδείχθηκε ότι αποτίθενται από την ατμόσφαιρα με το νερό της βροχής.

!

Στόχοι

Ο κύριος στόχος είναι η μείωση και όπου είναι δυνατόν η αποφυγή της απειλής για τα υπόγεια ύδατα από διάσπαρτες πηγές ρύπανσης με σκοπό τη διατήρηση ή βελτίωση της υφιστάμενης ποιότητας των υπογείων υδάτων και την ενθάρρυνση της ανάπτυξης με στόχο τη φιλική προς το περιβάλλον χρήση της γης. Στο πλαίσιο του γενικού στόχου της

προστασίας των υπογείων υδάτων, η μείωση των περιβαλλοντικών πιέσεων από διάσπαρτες πηγές ρύπανσης θα πρέπει να έχει τη μεγαλύτερη προτεραιότητα, διότι οι μεγαλύτερες ποσότητες υπογείων υδάτων ευρίσκονται και σχηματίζονται στην εξοχή όπου υφίσταται γεωργία, δασοκομία και γενικότερα η φύση και όπου οι διάσπαρτες πηγές αποτελούν τη σημαντικότερη απειλή.

Ο περαιτέρω στόχος είναι η εγκαθίδρυση ενός κοινοτικού πλαισίου για την ανάπτυξη κωδίκων ορθής πρακτικής για την αειφόρο χρήση, συμπεριλαμβανομένων προγραμμάτων μείωσης των ουσιών που προκαλούν ή μπορεί να προκαλέσουν, εφόσον χρησιμοποιηθούν ακατάλληλα, απειλές στην ποιότητα των γλυκών υδάτων, με την περαιτέρω ανάπτυξη μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής για την αειφόρο χρήση φυτοπροστατευτικών προϊόντων, συμπεριλαμβανομένων λεπτομερέστερων διατάξεων για την διανομή και πώληση φυτοπροστατευτικών προϊόντων καθώς και του περιορισμού χρήσης και της υποκατάστασης των πλέον επικινδύνων φυτοπροστατευτικών προϊόντων, σύμφωνα με τους στόχους που καθορίστηκαν στο Πέμπτο Πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον, λαμβάνοντας υπόψη τις διαφορές στις πρακτικές και στις συνθήκες στις περιφέρειες της Κοινότητας. Ο στόχος αυτός ισχύει ειδικότερα για τη χρήση βιοκτόνων και φυτοπροστατευτικών προϊόντων και λιπασμάτων.

ΑΞΟΝΑΣ ΔΡΑΣΗΣ 3.1. ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΜΕ ΣΤΟΧΟ ΤΗΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΑΕΙΦΟΡΙΑ ΣΤΗ ΓΕΩΡΓΙΑ.

Η στρατηγική μείωση των περιβαλλοντικών πιέσεων από δραστηριότητες στην εξοχή θα πρέπει να έχει ύψιστη προτεραιότητα. Οι απειλές για τα υπόγεια ύδατα στην εξοχή προέρχονται κυρίως από γεωργικές δραστηριότητες με την έκπλυση των νιτρικών από την κοπριά και άλλα λιπάσματα και την έκπλυση των φυτοπροστατευτικών και των βιοκτόνων προϊόντων. Οι εν λόγω απειλές για την ποιότητα των επιφανειακών και υπογείων υδάτων θα μειωθούν μακροπρόθεσμα μόνο με την αλλαγή προς την αειφόρο γεωργία. Για το λόγο αυτό, οι γεωργικές πρακτικές θα πρέπει να αποτελούν στόχο ως στρατηγικό στοιχείο για την προστασία της ποιότητας των επιφανειακών και υπογείων υδάτων.

Το ότι η αγροτική πολιτική αποτελεί περιοχή αποκλειστικής αρμοδιότητας της Κοινότητας σημαίνει ότι οι δράσεις θα πρέπει να κατευθύνονται προς αλλαγές στο επίπεδο της Κοινότητας με σκοπό την ανάπτυξη του απαραίτητου πλαισίου για την ανάληψη δράσης από τα κράτη μέλη.

Η αναθεώρηση της ΚΓΠ το 1992 οδήγησε στην εισαγωγή νέων μέσων για τη διαχείριση της γεωργικής αγοράς και της αγροτικής ανάπτυξης.

- Κανονισμός αριθ. 1765/92¹⁰ του Συμβουλίου που συνδέει τις αντισταθμιστικές πληρωμές με την υποχρέωση απόσυρσης αγροτικής γης,
- κανονισμός αριθ. 2078/92¹¹ του Συμβουλίου που ενθαρρύνει την εθελοντική εισαγωγή μεθόδων παραγωγής περισσότερο συμβατών με τις περιβαλλοντικές απαιτήσεις,
- κανονισμός αριθ. 2080/92¹² του Συμβουλίου που προωθεί τη δάσωση στη γεωργική γη,

¹⁰ ΕΕ L 181, 01.07.1992

¹¹ ΕΕ L 215, 30.07.1992

¹² ΕΕ L 215, 30.07.1992

- η αναθεώρηση το 1993 του κανονισμού αριθ. 2052/88¹³ του Συμβουλίου για τα διαρθρωτικά ταμεία, που απαιτεί αξιολόγηση της κατάστασης του περιβάλλοντος στις σχετικές περιφέρειες,
- η ΚΓΠ περιέχει επίσης μη χρηματοοικονομικά μέσα τα οποία θα μπορούσαν να βοηθήσουν στη βελτίωση της ποιότητας του υδατικού περιβάλλοντος. Ο κανονισμός αριθ. 2092/91¹⁴ του Συμβουλίου, ιδίως, καθορίζει οργανικές μεθόδους για τις καλλιέργειες.
- Οι κανονισμοί αριθ. 125/93¹⁵ και αριθ. 3611/93¹⁶ του Συμβουλίου που εισάγουν διατάξεις για το μηχανισμό επιδότησης των παραγωγών βοείου κρέατος, λαμβάνοντας υπόψη την προστασία του περιβάλλοντος.

Είναι πολύ νωρίς ακόμη για την οριστική εκτίμηση αυτών των ενθαρρυντικών πρώτων βημάτων προς μια περισσότερο φιλική προς το περιβάλλον γεωργία, αλλά ήδη, τα προκαταρκτικά αποτελέσματα δείχνουν ότι η επίδραση από τα μέτρα αυτά είναι θετική και περαιτέρω μέτρα προς την αειφορία αναμφίβολα θα ήταν χρήσιμα για τη μείωση των αρνητικών επιπτώσεων στην ποιότητα των γλυκών υδάτων.

Η ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών αναγκών στις αγροτικές πρακτικές σε μελλοντικές εξελίξεις της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής με σκοπό να κατευθυνθεί η αγροτική πολιτική προς την αειφορία, δεν θα χρησίμευε μόνο στην προστασία των γλυκών υδάτων αλλά θα ήταν επίσης ευεργετική για ένα ευρύτερο φάσμα περιβαλλοντικών στόχων και θα συντελούσε επίσης στην επίτευξη γενικότερων κοινωνικοοικονομικών στόχων.

Δράσεις σε επίπεδο κρατών μελών και σε επίπεδο Κοινότητας

Η ενσωμάτωση περαιτέρω περιβαλλοντικών ζητημάτων στη γεωργία, στις μελλοντικές εξελίξεις στη γεωργική πολιτική της Κοινότητας, θα πρέπει να συνίσταται σε μέτρα που έχουν αναπτυχθεί και έχουν στόχο ειδικά την προστασία του περιβάλλοντος, συμπεριλαμβανομένων των γλυκών υδάτων. Τα εν λόγω μέτρα επί του παρόντος απορροφούν τμήμα μόνο του προϋπολογισμού για τη γεωργία. Θα πρέπει να ερευνηθούν οι δυνατότητες ουσιαστικής επέκτασης των μέτρων σχετικά με τη γεωργία και το περιβάλλον, στα πλαίσια της ΚΓΠ.

* Θα πρέπει να ερευνηθούν όλες οι δυνατότητες και στρατηγικές για να μειωθούν οι επιπτώσεις από διάσπαρτες πηγές, όπως τα νιτρικά και τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα. Μεταξύ άλλων μέτρων θα πρέπει να εξετασθεί η εισαγωγή οικονομικών μέσων. Τα μέσα αυτά μπορεί να βασίζονται σε περαιτέρω κίνητρα που ενθαρρύνουν την φιλική προς το περιβάλλον αειφόρο γεωργική εκμετάλλευση. Θα μπορούσε να ερευνηθεί η εφαρμογή της αρχής της εσωτερίκευσης του περιβαλλοντικού κόστους με τη βοήθεια φόρων και εισφορών που στοχεύουν απευθείας στην κατανάλωση χημικών λιπασμάτων και φυτοπροστατευτικών προϊόντων, την υπερβολική χρήση κοπριάς από τις εντατικές κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις, κλπ. Επιπλέον θα πρέπει να ερευνηθεί η βιωσιμότητα τέτοιων μέσων, καθώς και το εάν τα οικονομικά μέσα θα πρέπει, κατά προτίμηση, να εφαρμοσθούν σε κοινοτικό επίπεδο με σκοπό να αποφευχθεί η στρέβλωση του ανταγωνισμού.

¹³ ΕΕ L 193, 31.07.1993

¹⁴ ΕΕ L 198, 22.07.1991

¹⁵ ΕΕ L 18, 27.01.1993

¹⁶ ΕΕ L 328, 29.12.1993

* Σε μια σειρά κανονισμών του Συμβουλίου δίδονται δυνατότητες για περαιτέρω ενθάρρυνση της φιλικής προς το περιβάλλον γεωργικής εκμετάλλευσης:

Στον κανονισμό αριθ. 1765/92 του Συμβουλίου, η υποχρέωση απόσυρσης αροτραίων εκτάσεων στοχεύει κυρίως στη συγκράτηση της υπερπαραγωγής και υφίστανται περιορισμένες μόνο διατάξεις σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος. Οι εκτάσεις οι οποίες αποσύρονται στα πλαίσια αυτά δεν σταματούν κατ' ανάγκη να καλλιεργούνται, αλλά μπορούν να χρησιμοποιούνται για μη εδώδιμες καλλιέργειες. Οι ενδεχόμενες περιβαλλοντικές επιπτώσεις από τις μη εδώδιμες καλλιέργειες θα πρέπει επίσης να εξεταστούν διεξοδικά. Θα πρέπει να ερευνηθούν ακριβέστερες περιβαλλοντικές συνθήκες που βασίζονται σε πρακτικές καλλιέργειας συμβατές με την προστασία των υδάτων και του περιβάλλοντος, συμπεριλαμβανομένης της σκοπιμότητας ύπαρξης ενός κοινοτικού πλαισίου που να εξασφαλίζει την κατάλληλη περιβαλλοντική διαχείριση εκτάσεων που έχουν υποστεί απόσυρση. Συνδυάζοντας την ανάγκη προστασίας του περιβάλλοντος με την ανάγκη συγκράτησης της γεωργικής παραγωγής αναμένεται ότι θα γίνει δυνατόν να επιτευχθεί διπλό όφελος, προς το συμφέρον τόσο των γεωργών όσο και του περιβάλλοντος. Με προοπτική την προστασία των γλυκών υδάτων θα πρέπει να εξετασθεί μήπως η βραχυπρόθεσμη απόσυρση ενδέχεται να αποδώσει περιορισμένα μόνο οφέλη ή ακόμα και να οδηγήσει σε αυξημένη έκπλυση νιτρικών.

Η απόσυρση μακροπρόθεσμα, ή σε μόνιμη βάση εκτάσεων που συγκεντρώνονται σε ευπαθείς περιοχές κατά μήκος της όχθης ποταμών και σε περιοχές με υπόγεια νερά που προορίζονται σήμερα ή στο μέλλον για οικιακή χρήση θα πρέπει να είναι επωφελής για την προστασία των υδατικών πόρων. Οι αντισταθμιστικές πληρωμές θα πρέπει να βασίζονται σε αποδόσεις καλλιεργειών τηρώντας τους κώδικες ορθής γεωργικής πρακτικής. Τούτο θα συμπεριλαμβάνει τη χρήση κοπριάς, χημικών λιπασμάτων και φυτοπροστατευτικών προϊόντων κατά τρόπο συμβατό με την προστασία των υδάτων και της φύσης («σταυροειδής συμβατότητα»).

Ο κανονισμός αριθ. 2078/92 του Συμβουλίου («γεωργία - περιβάλλον») παρέχει κίνητρα για τη μείωση της χρήσης λιπασμάτων και φυτοπροστατευτικών προϊόντων, συμπεριλαμβανομένης της βιολογικής καλλιέργειας, για την εκτατικοποίηση των καλλιεργειών και της κτηνοτροφίας και για την εθελοντική μακροπρόθεσμη απόσυρση εκτάσεων αγροτικής γης με όφελος επίσης την προστασία των γλυκών υδάτων. Θα πρέπει να διερευνηθεί η επέκταση των γεωργικών-περιβαλλοντικών μέτρων στα πλαίσια του «γεωργικού - περιβαλλοντικού» κανονισμού. Επιπλέον, για την αποτελεσματική εφαρμογή του κανονισμού αυτού είναι απαραίτητες πρόσθετες δομές σε εθνικό και τοπικό επίπεδο. Απαιτείται επίσης η κατάλληλη παρακολούθηση για να εξασφαλιστεί η θετική συμβολή του μέτρου αυτού στη βελτίωση της ποιότητας των υδάτων.

Ο κανονισμός αριθ. 2080/92 του Συμβουλίου παρέχει κίνητρα για τη δάσωση της αγροτικής γης. Η δάσωση μπορεί να έχει σημαντικές θετικές ή αρνητικές επιδράσεις στην ποιότητα των υπογείων υδάτων ανάλογα με τη φύση και τη θέση του δάσους, τα είδη των φυτών, τα χαρακτηριστικά του εδάφους και άλλους γεωλογικούς και κλιματικούς παράγοντες. Η προσεκτική φύτευση με κατάλληλα ενδημικά είδη μπορεί να βοηθήσει στη βελτίωση της ποιότητας και τη ρύθμιση της παροχής υπογείων υδάτων καθώς επίσης και να ωφελήσει τη βιοποικιλότητα. Η χρήση λιπασμάτων και παρασιτοκτόνων και η απόθεση ιλύος καθαρισμού λυμάτων στα δάση μπορεί να προκαλέσει ζημία στους πόρους υπογείων υδάτων και θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη ενδεχόμενες επιπτώσεις στα υπόγεια ύδατα. Θα πρέπει να ερευνηθεί η επέκταση των μέτρων του κανονισμού αυτού ενθαρρύνοντας τη μακροπρόθεσμη δάσωση.

Ο κανονισμός-πλαίσιο αριθ. 2052/88¹⁷ για τα Διαρθρωτικά Ταμεία τροποποιήθηκε το 1993. Η διαφοροποίηση και ο αναπροσανατολισμός της γεωργίας αποτελεί καίριο τμήμα των προγραμμάτων αγροτικής ανάπτυξης και των δράσεων των διαρθρωτικών ταμείων (στόχοι αριθ. 1, 5α και 5β). Για να μπορέσουν τα εν λόγω προγράμματα να συμβάλουν ουσιαστικά στην προστασία του υδατικού περιβάλλοντος, θα πρέπει να συμμετέχουν οι περιβαλλοντικές αρχές στη μελέτη και στην εφαρμογή των σχεδίων που αφορούν ουσιαστικής σημασίας περιβαλλοντικά θέματα. Οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις των προγραμμάτων και σχεδίων θα πρέπει να αξιολογούνται εκ των προτέρων και να παρακολουθούνται όταν αυτά εφαρμόζονται. Τούτο απαιτεί ένα κοινοτικό πλαίσιο και αποτελεσματικές δομές σε εθνικό και τοπικό επίπεδο οι οποίες να μπορούν να εξασφαλίσουν το συντονισμό των μέτρων αυτών με τις δράσεις που απορρέουν από άλλες πρωτοβουλίες, όπως ο γεωργικός-περιβαλλοντικός κανονισμός αριθ. 2078/92. Η περιβαλλοντική διάσταση των διαρθρωτικών ταμείων θα πρέπει να ενισχυθεί κατά την προπαρασκευή μέτρων για την περίοδο μετά το 1999.

Ο κανονισμός αριθ. 2092/91 του Συμβουλίου εισήγαγε κριτήρια για πρακτικές βιολογικής καλλιέργειας. Η βιολογική καλλιέργεια αποτρέπει ή μειώνει σημαντικά τη χρήση χημικών λιπασμάτων, και ενθαρρύνει τη χρήση βιολογικών λιπασμάτων. Σχετικά με το πρόβλημα στο περιβάλλον από την έκλυση νιτρικών, πρέπει επίσης να δοθεί προσοχή στη χρήση βιολογικών λιπασμάτων στις πρακτικές της βιολογικής καλλιέργειας. Ο κανονισμός αφορά μόνο αροτραίες καλλιέργειες ενώ η Επιτροπή ολοκληρώνει την προπαρασκευή μιας πρότασης για την επέκταση του πεδίου εφαρμογής στην κτηνοτροφική παραγωγή. Η βιολογική καλλιέργεια δεν εξαιρέθηκε από τις γενικές απαιτήσεις απόσυρσης στα πλαίσια του κανονισμού 1765/92 για την αναθεώρηση της κοινής γεωργικής πολιτικής το 1992. Λαμβάνοντας υπόψη τον φιλικό προς το περιβάλλον χαρακτήρα της βιολογικής καλλιέργειας και ιδίως την αποφυγή της χρήσης φυτοπροστατευτικών προϊόντων, θα πρέπει να εξεταστεί η δυνατότητα να περιληφθεί η εξαίρεση αυτή.

Δράσεις σε επίπεδο Κοινότητας

* Η Κοινότητα θα πρέπει να διαδραματίσει κεντρικό ρόλο προκαλώντας και διευκολύνοντας την εφαρμογή κωδίκων ορθής γεωργικής πρακτικής για μια συμβατή με το περιβάλλον χρήση των φυτοπροστατευτικών προϊόντων και των χημικών και βιολογικών λιπασμάτων, εξασφαλίζοντας την ανταλλαγή εμπειριών και πληροφοριών μεταξύ των κρατών μελών.

ΛΕΟΝΑΣ ΔΡΑΣΗΣ 3.2. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΝΙΤΡΙΚΑ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΝΟΡΓΑΝΕΣ ΕΚΠΟΜΠΕΣ

Η περιεκτικότητα σε νιτρικά των υπογείων και επιφανειακών υδάτων αυξήθηκε σε ορισμένες περιοχές της Κοινότητας φθάνοντας να απειλεί την ποιότητα του πόσιμου νερού ενώ σε αυξανόμενο αριθμό περιπτώσεων υπάρχει προσέγγιση ή υπέρβαση των οριακών τιμών. Συγκεντρώσεις ακόμα και χαμηλότερες από τα επίπεδα τα οποία δημιουργούν κίνδυνο για την ανθρώπινη υγεία, μπορεί να οδηγήσουν σε ευτροφισμό επιβλαβή για τη ζωή των ζώων και των φυτών και για τη φύση, ιδιαίτερα στις περιοχές που αποτελούν τους αποδέκτες της Κοινότητας, π.χ. η Βόρειος Θάλασσα και η Βαλτική Θάλασσα.

¹⁷ ΕΕ L 185, 15.07.1988

Δράσεις σε επίπεδο κρατών μελών

- * Η ποιότητα των υπογείων υδάτων θα πρέπει να παρακολουθείται και να αξιολογείται κατάλληλα όσον αφορά την περιεκτικότητα σε θρεπτικές ουσίες, με σκοπό να είναι σε θέση τα κράτη μέλη να παρακολουθούν την εξέλιξη της ποιότητας των υδροφόρων στρωμάτων και ιδίως να ανιχνεύουν έγκαιρα σημεία υποβάθμισης και ευτροφισμού.
- * Το κεντρικό στοιχείο των δράσεων για το ζήτημα των νιτρικών θα πρέπει να αποτελεί η εφαρμογή της οδηγίας 91/676 του Συμβουλίου σχετικά με την προστασία των υδάτων από τη νιτροϋπανση γεωργικής προέλευσης. Θα πρέπει επίσης να περιληφθούν οι λοιπές πηγές που είναι υπεύθυνες για τον ευτροφισμό όπως η ατμοσφαιρική απόθεση. Οι πηγές αυτές αντιμετωπίζονται στον άξονα δράσης αριθ. 4 σχετικά με τις σημειακές πηγές.
- * Για τη διατήρηση της ποιότητας των μη ρυπανθέντων υπογείων υδάτων, προλαμβάνοντας την περαιτέρω ρύπανση και αποκαθιστώντας όπου ενδείκνυται τα ρυπανθέντα υπόγεια ύδατα, θα πρέπει επίσης να αναληφθεί προληπτική δράση με σκοπό να διατηρηθούν οι συγκεντρώσεις όσο το δυνατόν χαμηλότερες σε περιοχές με γλυκό νερό που περιέχει λιγότερο από 50mg/λίτρο, όπως ορίζεται στα κριτήρια για τον χαρακτηρισμό των ευπαθών ζωνών της οδηγίας για τα νιτρικά. Ελάχιστος στόχος για την αποκατάσταση ρυπανθέντων υπογείων υδάτων θα πρέπει να είναι ποιότητα σύμφωνη τουλάχιστον με τα αντίστοιχα πρότυπα πόσιμου νερού. Θα πρέπει να τεθούν προτεραιότητες λαμβάνοντας υπόψη ρεαλιστικά χρονοδιαγράμματα και τις πρακτικές δυνατότητες.
- * Θα πρέπει να ερευνηθούν όλες οι δυνατότητες συμπεριλαμβανομένης της χρήσης οικονομικών μέσων με σκοπό τη μείωση της χρήσης κοπριάς και χημικών λιπασμάτων στα επίπεδα που απαιτούνται για τις καλλιέργειες και είναι συμβατά με την προστασία του περιβάλλοντος και την ποιότητα των γλυκών υδάτων. Θα πρέπει να γίνουν οι απαραίτητες αλλαγές στη μορφή χρήσης της γεωργικής γης, συμπεριλαμβανομένων προγραμμάτων κυκλικής εναλλαγής καλλιεργειών για να μην φθάνει η περίσσεια νιτρικών στα επιφανειακά και υπόγεια ύδατα και σε άλλες περιβαλλοντικά ευπαθείς περιοχές. Το ισοζύγιο εισροών και εκροών αζώτου θα πρέπει να εξασφαλίζει ότι οι απώλειες προς το περιβάλλον διατηρούνται σε αποδεκτά όρια. Οι απώλειες θα πρέπει να είναι τουλάχιστον συμβατές με τις απαιτήσεις για το πόσιμο νερό και δεν θα πρέπει να προκαλούν ευτροφισμό στους υδάτινους αποδέκτες. Τούτο μπορεί να απαιτήσει τη χρήση συστημάτων υπολογισμού εισροής - εκροής και άλλα μέτρα για την εκτίμηση και τον έλεγχο του ισοζυγίου. Συγχρόνως τούτο θα μείωνε σημαντικά τον κίνδυνο ρύπανσης από φωσφορικά, καθώς και τα φωσφορικά χρησιμοποιούνται συχνά ως αναπόσπαστο συστατικό των λιπασμάτων και περιέχονται στην κοπριά.
- * Κεντρικό στοιχείο των αναλαμβανόμενων δράσεων θα πρέπει να αποτελεί η ανάπτυξη κωδίκων ορθής πρακτικής στο γεωργικό τομέα, έτσι ώστε η παραγωγή να γίνει συμβατή με τις απαιτήσεις προστασίας του περιβάλλοντος. Θα πρέπει να ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα για την παρακολούθηση της συμμόρφωσης με τους κώδικες ορθής πρακτικής στο γεωργικό τομέα. Επειδή μόνον η συμμόρφωση με τους κώδικες δεν θα επαρκεί για να επιτευχθούν οι στόχοι, σε ορισμένες περιφέρειες θα μπορούσαν να ληφθούν μέτρα πιο εκτεταμένης φύσης για να εξασφαλίσουν ότι η παραγωγή θα είναι συμβατή με τις απαιτήσεις προστασίας του περιβάλλοντος. Στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει να εξεταστούν οι δυνατότητες χρήσης της αρχής της σταυροειδούς συμμόρφωσης. Για να αποφευχθεί η στρέβλωση του ανταγωνισμού και για να δημιουργηθούν καταστάσεις διπλού οφέλους, από τις οποίες επωφελούνται τόσο το περιβάλλον όσο και οι γεωργοί, θα πρέπει επίσης να αναπτυχθούν στρατηγικές για την αποζημίωση των γεωργών.

Δράσεις σε επίπεδο Κοινότητας

- * Η Επιτροπή θα πρέπει να αναλάβει να παρακολουθεί στενά την πρόοδο στην συνεχιζόμενη εφαρμογή στα κράτη μέλη της οδηγίας 91/676 του Συμβουλίου για τη νιτρορύπανση.
- * Η Επιτροπή θα πρέπει να αναλάβει να εξετάσει τις δυνατότητες εξασφάλισης περαιτέρω ανάπτυξης της γεωργικής πολιτικής με στόχο την αειφορία. Με προοπτική την περιβαλλοντικά ορθή χρήση λιπασμάτων, θα πρέπει να διερευνηθεί η αύξηση του προϋπολογισμού για περιβαλλοντικά μέτρα με συγκεκριμένους στόχους, καθώς επίσης και η εισαγωγή ρητών περιβαλλοντικών όρων στο γενικό κανονισμό περί απόσυρσης γαιών.

ΛΕΟΝΑΣ ΔΡΑΣΗΣ 3.3. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΦΥΤΟΠΡΟΣΤΑΤΕΥΤΙΚΑ ΚΑΙ ΒΙΟΚΤΟΝΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ

Τα φυτοπροστατευτικά και τα βιοκτόνα προϊόντα χρησιμοποιούνται ευρέως στη γεωργία και τη δασοκομία, σε βιομηχανικές εγκαταστάσεις, κατά μήκος γραμμών κυκλοφορίας, σε δημόσιες εκτάσεις και για οικιακή χρήση. Λόγω των γεωλογικών και κλιματικών διαφορών και των διαφορών στις παραδόσεις χρήσης κλπ., η χρήση των εν λόγω προϊόντων ποικίλει σημαντικά μεταξύ των περιφερειών της Κοινότητας.

Η παρακολούθηση της ποιότητας γλυκών υδάτων αποκάλυψε σε ένα αυξανόμενο αριθμό περιπτώσεων, συγκεντρώσεις φυτοπροστατευτικών προϊόντων που υπερβαίνουν τις οριακές τιμές που έχουν καθοριστεί για το νερό που προορίζεται για ανθρώπινη κατανάλωση, εμφανίζοντας έτσι μια απειλή για την ποιότητα των υπογείων και επιφανειακών υδάτων και πιθανώς κίνδυνο για την ανθρώπινη υγεία ανάλογα με τις πηγές υδροληψίας και το είδος των ενεργών συστατικών.

Για την προστασία των υπογείων υδάτων, τα φυτοπροστατευτικά και τα βιοκτόνα προϊόντα που έχουν υψηλή κινητικότητα, μεγάλη διαλυτότητα στο νερό, ή παραμένουν σταθερά στο περιβάλλον για μεγάλο χρονικό διάστημα αποτελούν το κύριο πρόβλημα, λόγω της δυνατότητας έκπλυσής τους στα υπόγεια ύδατα. Ο στόχος μπορεί να διαφέρει από περιοχή σε περιοχή, διότι η υφιστάμενη έκπλυση θα εξαρτάται από πολλούς παράγοντες συνδεδεμένους με τον τρόπο εφαρμογής, τις κλιματικές και γεωλογικές συνθήκες, κλπ.

Δράσεις σε επίπεδο κρατών μελών

- * Θα πρέπει να παρακολουθείται και να αξιολογείται κατάλληλα η ποιότητα των υπογείων υδάτων, τουλάχιστον όσον αφορά προϊόντα τα οποία χρησιμοποιούνται συνήθως και/ή είναι γνωστή ή αναμένεται έκπλυση προς τα υπόγεια ύδατα, με σκοπό να παρακολουθείται στενά οποιαδήποτε αύξηση της συγκέντρωσης φυτοπροστατευτικών και βιοκτόνων προϊόντων. Το κόστος της συνολικής παρακολούθησης μπορεί να είναι υπερβολικό. Για το λόγο αυτό, η παρακολούθηση θα πρέπει να στοχεύει σε περιοχές με ιδιαίτερα προβλήματα είτε λόγω ειδικών δραστηριοτήτων, για παράδειγμα γεωργικής ή βιομηχανικής φύσης, όπως μεγάλη χρήση φυτοπροστατευτικών προϊόντων, χρήση ειδικών προϊόντων, είτε λόγω μεγάλου ύψους κατακρημνίσεων, αμμώδους εδάφους, ή αποθεμάτων υπογείων υδάτων ιδιαίτερης σημασίας. Η καταγραφή των χρήσεων θα μπορούσε να θεωρηθεί ως ένα μέσο για την εστίαση της παρακολούθησης.
- * Θα πρέπει να αναπτυχθεί ένα σύστημα με δείκτες για την παρακολούθηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των φυτοπροστατευτικών προϊόντων. Επί του παρόντος καμία μεμονωμένη παράμετρος δεν δίνει τη συνολική εικόνα των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα. Μέχρι να αναπτυχθούν τέτοιοι δείκτες,

η παρακολούθηση θα μπορούσε να βασίζεται σε δείκτες όπως η συχνότητα εφαρμογής και οι πωλούμενες ποσότητες του προϊόντος, οι δόσεις ανά εκτάριο, η τοξικότητα για τον άνθρωπο και/ή η οικολογική τοξικότητα, η κινητικότητα, η διαλυτότητα, και τα χαρακτηριστικά βιοσυσώρευσης. Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί σε εκείνα τα νέα είδη φυτοπροστατευτικών προϊόντων, στα οποία ενδέχεται να εμφανισθούν περιβαλλοντικές ή τοξικολογικές επιπτώσεις του προϊόντος ακόμη και σε συγκεντρώσεις χαμηλότερες από τα ισχύοντα όρια για το νερό που προορίζεται για ανθρώπινη κατανάλωση.

* Θα πρέπει να συνταχθούν και να εφαρμοστούν κώδικες ορθής πρακτικής στον τομέα της γεωργίας και της δασοκομίας σχετικά με τη χρήση φυτοπροστατευτικών και βιοκτόνων προϊόντων. Θα πρέπει να καλύπτουν την προστασία όλων των γλυκών υδάτων και να λαμβάνουν ανάλογα υπόψη τοπικές και κλαδικές απαιτήσεις.

* Η οδηγία 91/414¹⁸ εισήγαγε τον κοινοτικό ορισμό της έννοιας «ολοκληρωμένος έλεγχος», που θα μπορούσε να αποτελεί τη βάση περαιτέρω ανάπτυξης κωδικών ορθής πρακτικής και που θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί ως σημαντικό στοιχείο για την κατάρτιση προγραμμάτων μείωσης.

* Συμπληρώνοντας την οδηγία 91/414, ορισμένα κράτη μέλη κατάρτισαν προγράμματα για τη μείωση της χρήσης φυτοπροστατευτικών προϊόντων. Χρησιμοποιώντας την αποκτηθείσα εμπειρία, τα κράτη μέλη θα πρέπει να ερευνήσουν όλες τις δυνατότητες με σκοπό να εξασφαλιστούν οι συνολικοί στόχοι της πρόληψης της ρύπανσης των υπογείων υδάτων. Τα πιθανά προγράμματα θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, ολοκληρωμένο έλεγχο με στόχο την εφαρμογή που ανταποκρίνεται αυστηρά στη ζήτηση, επαγγελματική κατάρτιση, πιστοποιητικά για επαγγελματίες χρήστες, τήρηση πρακτικών των εφαρμογών, δίκτυο εγκεκριμένων εκπαιδευτών, και εθελοντική ή υποχρεωτική δοκιμή και επιθεώρηση του εξοπλισμού συνδυαζόμενη με πλήρη ή μερική επιστροφή ή επιχορήγηση του κόστους δοκιμών. Η πρόοδος θα πρέπει να παρακολουθείται σε ετήσια βάση μέσω των αποτελεσμάτων της παρακολούθησης της ποιότητας των υπογείων υδάτων και των δεικτών αλλαγής στη χρήση προϊόντων.

* Μέχρι να εισαχθεί μια δραστική ουσία στο κοινοτικό σύστημα αξιολόγησης και επαναξιολόγησης δραστικών ουσιών της οδηγίας 91/414/ΕΟΚ, τα κράτη μέλη θα πρέπει να διερευνούν τις δυνατότητες για την εν λόγω αξιολόγηση και επαναξιολόγηση δραστικών ουσιών και προϊόντων που είναι ενδεχομένως επικίνδυνα για τα υπόγεια ύδατα. Θα πρέπει να αναθεωρείται η έγκριση προϊόντων με δραστικές ουσίες οι οποίες ευρίσκονται στα υπόγεια ύδατα σε συγκεντρώσεις που υπερβαίνουν τις οριακές συγκεντρώσεις για το πόσιμο νερό, αν και έχουν χρησιμοποιηθεί κατάλληλα. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξετάσουν την εφαρμογή των ενιαίων αρχών και για τα εν λόγω προϊόντα.

* Θα μπορούσε να διερευνηθεί η χρήση οικονομικών μέσων, όπως κίνητρα για την καλή διαχείριση, την ορθολογική χρήση ή ακόμα και για την εγκατάλειψη της χρήσης. Τέτοια μέσα υφίστανται ήδη, ή εξετάζεται η εισαγωγή τους σε ορισμένα κράτη μέλη, μεταξύ άλλων, στη Σουηδία, τις Κάτω Χώρες, τη Δανία και την Αυστρία.

Δράσεις σε επίπεδο Κοινότητας

* Η οδηγία 91/414/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 15ης Ιουλίου 1991, σχετικά με τη διάθεση φυτοπροστατευτικών προϊόντων στην αγορά θα πρέπει να παρέχει το νομικό πλαίσιο για τις εγκρίσεις λαμβάνοντας υπόψη, μεταξύ άλλων, την προστασία των υδάτων. Το

¹⁸ ΕΕ L 230, 19.08.1991

παράρτημα VI της οδηγίας 91/414/ΕΟΚ, που θα εισάγει ενιαίες αρχές για την αξιολόγηση των φυτοπροστατευτικών προϊόντων θα θεσπισθεί με ειδική οδηγία του Συμβουλίου.

* Τα περιβαλλοντικά πρότυπα και κανονισμοί για τα φυτοπροστατευτικά και τα βιοκτόνα προϊόντα θα πρέπει να αναπτυχθούν περαιτέρω. Οι κανονισμοί για τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα θα πρέπει να έχουν συνταχθεί κατά τρόπο ώστε, με την κανονική και κατάλληλη χρήση, να μην εμφανίζονται στα υπόγεια ύδατα τα προϊόντα ή τα κατάλοιπά τους σε συγκεντρώσεις που υπερβαίνουν τις απαιτήσεις για το νερό που προορίζεται για ανθρώπινη κατανάλωση και/ή έχουν επιβλαβείς επιδράσεις στα οικοσυστήματα που δέχονται τα εν λόγω υπόγεια ύδατα.

* Θα πρέπει να εφαρμοστεί ένα μακροπρόθεσμο σύστημα για την αξιολόγηση και επαναξιολόγηση των δραστικών ουσιών που χρησιμοποιούνται σε φυτοπροστατευτικά προϊόντα, με την οδηγία 91/414 του Συμβουλίου να παρέχει το νομοθετικό πλαίσιο για ένα κοινοτικό σύστημα αξιολόγησης των δραστικών ουσιών και φυτοπροστατευτικών προϊόντων και επαναξιολόγησης των εν λόγω δραστικών ουσιών και προϊόντων σε 10ετή βάση. Έχουν αρχίσει οι εργασίες για την αρχική αξιολόγηση των δραστικών ουσιών που πρόκειται να συμπεριληφθούν στο κοινοτικό σύστημα του παραρτήματος I της οδηγίας 91/414. Για λόγους προστασίας των υπογείων υδάτων θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προτεραιότητα στα φυτοπροστατευτικά προϊόντα με μεγάλη διαλυτότητα στο νερό, κινητικότητα, εμμονή στο περιβάλλον και χαρακτηριστικά βιοσυσσώρευσης.

* Περαιτέρω ανάπτυξη μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής για την αειφόρο χρήση φυτοπροστατευτικών προϊόντων, συμπεριλαμβανομένων λεπτομερέστερων διατάξεων για την διανομή και πώληση φυτοπροστατευτικών προϊόντων καθώς και περιορισμών χρήσης και της υποκατάστασης των πλέον επικινδύνων φυτοπροστατευτικών προϊόντων σύμφωνα με τους στόχους που καθορίστηκαν στο Πέμπτο Πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον. Παρόμοιοι στόχοι θα πρέπει να επιδιωχθούν για τη χρήση βιοκτόνων προϊόντων.

ΛΕΩΝΑΣ ΔΡΑΣΗΣ 3.4: Π ΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΙΛΥΟΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ύστερα από την κατασκευή εγκαταστάσεων επεξεργασίας αστικών λυμάτων παράγεται ιλύς επεξεργασίας σε αυξανόμενες ποσότητες. Με σκοπό τη χρήση του περιεχομένου της ιλύος ή τη διάθεσή της, αναπτύχθηκαν σε ορισμένα κράτη μέλη πρακτικές εφαρμογής της ιλύος επεξεργασίας στην αγροτική γη. Κατ' αυτόν τον τρόπο μπορούν να ανακυκλωθούν τα νιτρικά και τα φωσφορικά που περιέχονται. Ο έλεγχος της ρύπανσης από αστικά λύματα, σηπτικές δεξαμενές, υπονόμους που παρουσιάζουν διαρροές, κλπ. περιλαμβάνεται στον άξονα δράσης αριθ. 4 σχετικά με τις σημειακές πηγές.

Η ιλύς επεξεργασίας μπορεί να περιέχει υψηλές συγκεντρώσεις επικινδύνων ουσιών και βαρέων μετάλλων και η συγκέντρωση νιτρικών και φωσφορικών διαφέρει σημαντικά στα διάφορα είδη ιλύος με αποτέλεσμα να είναι η ιλύς λιγότερο αξιόπιστη απ' ό,τι τα χημικά ή τα βιολογικά λιπάσματα. Η κακή χρήση μπορεί να δημιουργήσει προβλήματα ρύπανσης των υπογείων και επιφανειακών υδάτων και του εδάφους, παρόμοια με τα προβλήματα τα οποία εμφανίζονται κατά τη χρήση άλλων λιπασμάτων. Μπορεί να εμφανιστούν προβλήματα υγιεινής τα οποία ενδέχεται να απειλήσουν έτσι τα υπόγεια και επιφανειακά ύδατα καθώς επίσης και την ποιότητα των καλλιεργειών. Η οσμή θα μπορούσε επίσης να προκαλέσει προβλήματα, π.χ. σε παρακείμενες δομημένες εκτάσεις και σε δημόσια δόση.

Η χρήση στη γεωργία ρυθμίζεται από την οδηγία 86/278/ΕΟΚ¹⁹ του Συμβουλίου για την προστασία του περιβάλλοντος και ιδιαίτερα του εδάφους, όταν χρησιμοποιείται στη γεωργία ιλύς επεξεργασίας. Η οδηγία καθορίζει ελάχιστες οριακές τιμές περιεκτικότητας σε βαρέα μέταλλα και περιόδους χρήσης με σκοπό την υγιονομική προστασία. Ορισμένα κράτη μέλη θέσπισαν αυστηρότερες οριακές τιμές απ' ό,τι η οδηγία και καθορίστηκαν οριακές τιμές για πρόσθετα επικίνδυνα συστατικά ή βαρέα μέταλλα. Ορισμένα κράτη μέλη απαιτούν επίσης η απόθεση ιλύος στην επιφάνεια του εδάφους να εξυπηρετεί κάποιο σκοπό όπως η λίπανση ή η βελτίωση του εδάφους, και να μην χρησιμοποιείται απλώς ως τρόπος διάθεσης.

Επί του παρόντος δεν υφίστανται ρυθμίσεις σε κοινοτικό επίπεδο για άλλες χρήσεις εκτός της γεωργίας.

Στόχος

Στόχο αποτελεί η αποφυγή αρνητικών επιδράσεων στα υπόγεια ύδατα από τη χρήση ιλύος επεξεργασίας, με σκοπό να επιτραπεί η συνέχιση ή η αύξηση της ανακύκλωσης της οργανικής ύλης της ιλύος σε γεωργικά και άλλα κατάλληλα εδάφη.

Δράσεις σε επίπεδο κρατών μελών

- * Θα πρέπει να εξεταστούν οι δυνατότητες ασφαλούς από περιβαλλοντική άποψη περαιτέρω χρήσης της ιλύος στο έδαφος.
- * Θα πρέπει να εξασφαλίζεται η καλή και σταθερή ποιότητα της ιλύος χωρίς υπέρβαση των οριακών τιμών των βαρέων μετάλλων και άλλων ρυπαντών, επιτρέποντας έτσι τη χρήση της ιλύος επεξεργασίας σε γεωργικές εκτάσεις για τη βελτίωση της υφής του εδάφους καθώς επίσης και ως λίπασμα. Τούτο θα πρέπει να επιτρέπει την ανακύκλωση των θρεπτικών συστατικών κατά τρόπο ασφαλή για το περιβάλλον. Στο ολικό ισοζύγιο θρεπτικών συστατικών θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τα θρεπτικά συστατικά της ιλύος.
- * Θα πρέπει αναθεωρούνται κατά περίπτωση οι οριακές τιμές και τα πρότυπα για την περιεκτικότητα σε ρυπαντικές ουσίες και θρεπτικά συστατικά της ιλύος επεξεργασίας, με προοπτική την ανάπτυξη προτύπων για άλλα σχετικά συστατικά, όπου αυτά δεν υφίστανται επί του παρόντος.
- * Θα πρέπει να θεσπισθούν γενικοί κανόνες για τη απόθεση της ιλύος, συμπεριλαμβανομένων καταλλήλων περιορισμών εφαρμογής μέσα σε ζώνες προστασίας με αποθέματα υπογείων υδάτων που προορίζονται για πόσιμο νερό.

Δράσεις σε επίπεδο Κοινότητας

- * Θα πρέπει να αναθεωρηθεί η κοινοτική νομοθεσία με προοπτική την καθιέρωση και/ή την εφαρμογή μέτρων για να ελαχιστοποιηθούν οι απορρίψεις επικινδύνων ουσιών και βαρέων μετάλλων στα συστήματα αποχέτευσης από κατοικίες και βιομηχανικές εγκαταστάσεις.
- * Οι οριακές τιμές της οδηγίας 86/278/ΕΟΚ σχετικά με τη χρήση της ιλύος επεξεργασίας θα πρέπει να αναθεωρηθούν με προοπτική τον επιστημονικό εκσυγχρονισμό τους.

¹⁹ ΕΕ L 181, 04.07.1986

* Θα πρέπει να αναπτυχθούν πρότυπα για τις μεθόδους χαρακτηρισμού της ιλύος επεξεργασίας. Η Επιτροπή θα πρέπει να παρακολουθήσει τις μελέτες που άρχισαν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή Τυποποίησης, CEN, και προβλέπεται να περατωθούν κατά το 1998.

ΛΕΟΝΑΣ ΔΡΑΣΗΣ ΑΡΙΘ. 4: ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΣΗΜΕΙΑΚΩΝ ΠΗΓΩΝ ΡΥΠΑΝΣΗΣ ΑΠΟ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΕΝΔΕΧΟΜΕΝΩΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΥΠΟΓΕΙΩΝ ΥΔΑΤΩΝ

Σημειακή πηγή είναι μια πηγή ρύπανσης με μάλλον περιορισμένη και σαφώς καθορισμένη έκταση στο χώρο. Συχνά είναι συγκεντρωμένη με υψηλή ένταση ρύπανσης ανά μονάδα επιφάνειας. Οι σημειακές πηγές, από τη φύση τους μπορούν θεωρητικά να συσχετισθούν με συγκεκριμένες δραστηριότητες και εγκαταστάσεις όπου χρησιμοποιούνται οι ρυπαντικές ουσίες, αν και πρακτικά αυτό συχνά αποδεικνύεται δύσκολο, όταν οι ενδεχόμενες σημειακές πηγές είναι πολλές ή αλληλεπιδρούν. Η ρύπανση από σημειακές πηγές προσφέρεται κατ' αρχήν για μέτρα στην πηγή με στόχο την πρόληψη ή τον περιορισμό της διασποράς των ρυπαντικών ουσιών ή τον περιορισμό της βλάβης στα υπόγεια ύδατα.

Οι δραστηριότητες που μπορούν να προκαλέσουν άμεσα ή έμμεσα ρύπανση μέσω των απορρίψεων και εκπομπών είναι πολύ διαφορετικές και σε μεγάλο αριθμό. Ιδιαίτερη ανησυχία προκαλούν: οι εγκαταστάσεις που χρησιμοποιούν ουσίες οι οποίες είναι πιθανοί ρυπαντές, τα συστήματα διανομής και αποθήκευσης πετρελαίου και βενζίνης και οι υπόγειες δεξαμενές πετρελαίου θέρμανσης, οι εγκαταστάσεις αποθήκευσης επικινδύνων βιομηχανικών προϊόντων, γεωργοχημικών προϊόντων και κοπριάς από μονάδες εντατικής κτηνοτροφίας, οι δραστηριότητες από τις οποίες απορρίπτονται στο περιβάλλον υγρά ή στερεά απόβλητα (π.χ. βιομηχανίες γαλακτοκομικών προϊόντων, σφαγεία και βιομηχανίες χαρτιού), οι αστικές εγκαταστάσεις που διαθέτουν στο περιβάλλον υγρής ή στερεής φύσης απόβλητα, όπως σηπτικές δεξαμενές, αποχετευτικά συστήματα με διαρροές κλπ., οι χώροι υγειονομικής ταφής αστικών και επικινδύνων αποβλήτων, τα νεκροταφεία και νεκροταφεία ζώων, τα λατομεία, οι εξορυκτικές δραστηριότητες, εν χρήσει ή εγκαταλελειμένες, με απορρίμματα και αφυδάτωση, οι εγκαταλελειμένες βιομηχανικές εγκαταστάσεις και άλλες ρυπανθείσες εκτάσεις. Οι δραστηριότητες και εγκαταστάσεις είτε εν χρήσει είτε εγκαταλελειμένες, ιδιαίτερα στις αστικές περιοχές και στα βιομηχανικά κέντρα συχνά βρίσκονται πάνω από υδροφόρα στρώματα όπου μπορεί να έχει ήδη σημειωθεί σημαντική υποβάθμιση της ποιότητας των υπογείων υδάτων. Οι ατμοσφαιρικές εκπομπές οξειδίων του αζώτου, διοξειδίου του θείου και άλλων ουσιών προκαλούν διασυννοριακή ατμοσφαιρική ρύπανση σε μεγάλη απόσταση, όταν γίνεται απόθεση μέσω κατακρημνίσεων προκαλώντας οξίνιση και ευτροφισμό των γλυκών υδάτων.

Στόχοι

Στόχος είναι η εξασφάλιση υψηλού επιπέδου προστασίας από δραστηριότητες και εγκαταστάσεις που παράγουν υγρά και στερεά απόβλητα και/ή αντιπροσωπεύουν ενδεχόμενο κίνδυνο ρύπανσης των πόρων υπογείων υδάτων από ατύχημα. Ο κανόνας θα πρέπει να είναι το γενικό και υψηλό επίπεδο προστασίας όλων των υπογείων υδάτων, με ειδικούς κανόνες και ιδιαίτερη μέριμνα για τις πρόσθετες ανάγκες προστασίας, όταν αυτή απαιτείται από ιδιαίτερα υψηλούς κινδύνους, από την ευαισθησία και/ή την ευπάθεια, ή από την ανάγκη προστασίας υπογείων υδάτων μεγάλης σημασίας. Για την αποφυγή ή την μείωση του κινδύνου ρύπανσης των γλυκών υδάτων από τις κατακρημνίσεις, στόχο αποτελεί η εξασφάλιση της μείωσης των εκπομπών στον αέρα ουσιών που προκαλούν ευτροφισμό και/ή οξίνιση.

Για τις υφιστάμενες ρυπανθείσες τοποθεσίες και τις περιοχές με ρυπανθέντα υπόγεια ύδατα ή κινδύνους ρύπανσης, όπως παλαιοί εγκαταλελειμμένοι χώροι υγειονομικής ταφής και ορυχεία ή βιομηχανικές εκτάσεις, στόχος είναι να εξασφαλιστεί η αποσυναρμολόγηση, ο περιορισμός, ή η ανάκτηση κατά περίπτωση αυτών των ρυπανθέντων χώρων και υπογείων υδάτων.

Δράσεις σε επίπεδο κρατών μελών

* Η προτεινόμενη οδηγία του Συμβουλίου²⁰ για την ολοκληρωμένη πρόληψη και τον έλεγχο της ρύπανσης (IPPC) θα πρέπει τελικά να παρέχει τις γενικές αρχές σε κοινοτικό επίπεδο για την έγκριση των πλέον σημαντικών εγκαταστάσεων και δραστηριοτήτων (εγκαταστάσεις IPPC), συμπεριλαμβανομένων προσεγγίσεων για την προστασία των υπογείων υδάτων από τη ρύπανση που προέρχεται από σημειακές πηγές. Θα πρέπει να καταβληθούν μεγάλες προσπάθειες για την εφαρμογή και την περαιτέρω ανάπτυξη των βασικών αρχών της προσέγγισης για την ολοκληρωμένη πρόληψη και έλεγχο της ρύπανσης.

* Θα πρέπει επίσης να εξασφαλίζεται η προστασία των υπογείων υδάτων από τη ρύπανση που προέρχεται από μικρότερες εγκαταστάσεις (εκτός IPPC) και δραστηριότητες που μπορούν να ενεργούν ως σημειακές πηγές ρύπανσης. Τα συστήματα εγκρίσεων θα πρέπει να λειτουργούν με διαφανή, ορθολογικό και προβλέψιμο τρόπο. Θα πρέπει να αποφεύγονται επικαλύψεις και περιττές επαναλήψεις διαδικασιών.

* Ένα σύστημα εγκρίσεων θα πρέπει να καλύπτει κάθε σημειακή πηγή από εγκαταστάσεις και δραστηριότητες που επηρεάζουν ενδεχομένως αρνητικά την ποιότητα των υπογείων υδάτων με απευθείας ή έμμεση απόρριψη. Για λόγους αναλογικότητας θα πρέπει να σημειωθεί ότι η υφιστάμενη οδηγία για τα υπόγεια ύδατα εξαιρεί από την απαίτηση αυτή «απορίψεις για τις οποίες διαπιστώνεται από την αρμόδια αρχή του αντίστοιχου κράτους μέλους ότι περιέχουν ουσίες ... σε ποσότητα και συγκέντρωση αρκετά μικρές, ώστε να αποκλείεται κάθε παρών ή μελλοντικός κίνδυνος υποβαθμίσεως της ποιότητας των υπογείων υδάτων». Το σύστημα εγκρίσεων θα πρέπει επίσης να καλύπτει δραστηριότητες από τις οποίες ενδεχομένως αποτελούν σημειακές πηγές ρύπανσης όπως βιομηχανικές και αστικές εγκαταστάσεις, χώροι υγειονομικής ταφής, συστήματα διανομής και αποθήκευσης πετρελαίου, βενζίνης και άλλων ουσιών και εξορυκτικές δραστηριότητες. Στις εγκρίσεις απορρίψεων θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη ενδεχόμενες επιδράσεις στους υδροφόρους ορίζοντες και οι εγκρίσεις των εγκαταστάσεων θα πρέπει να συναρτώνται με τον καλύτερο σχεδιασμό για την προστασία των υπογείων υδάτων. Στις εγκρίσεις που θα χορηγούνται σύμφωνα με το εν λόγω σύστημα θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη επίσης η ανάγκη αποσυναρμολόγησης των εν λόγω εγκαταστάσεων και παύσης των δραστηριοτήτων με τέτοιο τρόπο ώστε να προστατεύονται τα υπόγεια ύδατα.

* Η έκλυση, οι διαρροές λόγω ατυχήματος και τα ρυπανθέντα όμβρια ύδατα κλπ. θα πρέπει κατά προτίμηση να λαμβάνονται υπόψη με τον προσεκτικό σχεδιασμό και χωροθέτηση των εγκαταστάσεων. Η διαφύλαξη του περιβάλλοντος θα μπορούσε επίσης να εξασφαλισθεί με τη θέσπιση κανόνων για την πιστοποίηση των εγκαταστάσεων, των δεξαμενών πετρελαίου κλπ. Σε ένα ολοκληρωμένο σύστημα διαχείρισης η εν λόγω διαφύλαξη θα πρέπει να αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του γενικού συστήματος χωροταξίας και επιλογής θέσης.

²⁰ ΕΕ C 311, 17.11.1993

- * Θα πρέπει να ερευνηθούν οι δυνατότητες για την ενθάρρυνση της ανάπτυξης και χρήσης διεργασιών και μεθόδων παραγωγής φιλικών προς το περιβάλλον, όπως η προώθηση των καλύτερων διαθέσιμων τεχνολογιών, καθαρών τεχνολογιών και συσκευών εξοικονόμησης νερού, κλπ.
- * Θα πρέπει να γίνει μια όσο το δυνατόν πληρέστερη απογραφή των πιθανών σημειακών πηγών και να αναθεωρείται με βάση μια βήμα προς βήμα διαδικασία και σύμφωνα με προτεραιότητες. Η απογραφή θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει τις αστικές και βιομηχανικές εγκαταστάσεις και κατασκευές, τις βιομηχανικές και άλλες ρυπανθείσες εκτάσεις, τους χώρους υγειονομικής ταφής καθώς και τα λατομεία, τα ορυχεία και τους χώρους εξόρυξης κλπ. Οι μικρές εγκαταστάσεις, όπως οι σπητικές δεξαμενές, μπορούν να εξαιρεθούν εφόσον η επίπτωσή τους στο περιβάλλον είναι αμελητέα, εκτός εάν βρίσκονται μέσα σε ευαίσθητες ζώνες.
- * Με βάση την απογραφή θα πρέπει να καθοριστούν προτεραιότητες και να εφαρμοστούν σχέδια αποσυναρμολόγησης για εγκαταλελειμμένες εγκαταστάσεις και χώρους π.χ. ρυπανθείσα βιομηχανική γη, ορυχεία, υπόγειες εγκαταστάσεις αποθήκευσης, χώροι υγειονομικής ταφής, παλαιά πηγάδια κλπ., ανάλογα με το επίπεδο κινδύνου, τις πρακτικές δυνατότητες και ρεαλιστικά χρονοδιαγράμματα. Όπου ενδείκνυται, θα πρέπει να ληφθούν τα απαραίτητα περιοριστικά και επανορθωτικά μέτρα.
- * Για όλες τις νέες εγκαταστάσεις και μονάδες θα πρέπει να υφίστανται κατευθυντήριες γραμμές και διαδικασίες για την αποσυναρμολόγηση των εγκαταστάσεων.
- * Θα πρέπει να απαγορευθούν οι απευθείας απορρίψεις επικινδύνων ουσιών στα υδροφόρα στρώματα, συμπεριλαμβανομένων των αστικών και βιομηχανικών λυμάτων, ρυπανθέντων ομβρίων υδάτων κλπ.
- * Υποχρεωτική επεξεργασία όλων των αστικών και οικιακών λυμάτων σύμφωνα με την οδηγία 91/271/ΕΟΚ του Συμβουλίου σχετικά με την επεξεργασία αστικών λυμάτων, επιταχύνοντας έτσι την εφαρμογή της οδηγίας. Θα πρέπει να συνταχθεί ένα σχέδιο προτεραιοτήτων, μέσα στο χρονοδιάγραμμα που δίδεται από την οδηγία και να γίνει παρακολούθηση του οφέλους από την επεξεργασία.
- * Σε περίπτωση χρήσης σπητικών δεξαμενών θα πρέπει να εξασφαλίζονται επαρκής χωρητικότητα και ένα σύστημα εκκένωσης σε τακτά χρονικά διαστήματα. Τα λύματα, όπου είναι δυνατόν, θα πρέπει να μεταφέρονται σε μια εγκατάσταση επεξεργασίας, ή να διατίθενται κατά τρόπο ασφαλή για το περιβάλλον. Θα μπορούσε να εξεταστεί η θέσπιση προτύπων για τον εξοπλισμό βασισμένο στις καλύτερες διαθέσιμες τεχνικές.
- * Θα πρέπει να αναληφθούν επανορθωτικές δράσεις για συστήματα αποχέτευσης που παρουσιάζουν διαρροές με σκοπό την αποφυγή ρύπανσης των υπογείων υδάτων.
- * Θα πρέπει να επαναξεταστούν οι δυνατότητες χρήσης οικονομικών μέσων, όπως τέλη και φορολογικά μέτρα, ως κίνητρο για την εσωτερικευση του περιβαλλοντικού κόστους με στόχο να μειωθεί η ποσότητα της ρύπανσης από την απόρριψη λυμάτων, καθώς επίσης και οι δυνατότητες χρήσης φιλικών συμφωνιών.

Δράσεις σε επίπεδο Κοινότητας

- * Συλλογή σε συνεργασία με τα κράτη μέλη και διάθεση σ' αυτά συγκρίσιμων στοιχείων για την σκοπιμότητα και αποτελεσματικότητα της απαγόρευσης της απόρριψης επικινδύνων ουσιών στα υπόγεια ύδατα.

* Θα πρέπει να γίνουν εργασίες για τη σύνταξη γενικών διατάξεων και προτύπων σχετικά με τον εξοπλισμό και τις διαδικασίες ασφαλείας εγκαταστάσεων όπου χρησιμοποιούνται και αποθηκεύονται ουσίες επιβλαβείς για το νερό, ιδίως με προοπτική τη χρήση των καλύτερων διαθέσιμων τεχνικών. Επειδή τα διαφορετικά επίπεδα στα πρότυπα, στις διατάξεις και ιδίως στη χρήση οικονομικών μέσων για την εσωτερική χρήση του περιβαλλοντικού κόστους μπορεί να οδηγήσουν σε στρέβλωση του ανταγωνισμού στα κράτη μέλη, η εισαγωγή τέτοιων στοιχείων θα πρέπει να εξετάζεται σε κοινοτικό επίπεδο σε συμφωνία με τις σχετικές διατάξεις των άλλων αντίστοιχων πολιτικών της Κοινότητας.

* Ο ευτροφισμός και η οξίνιση από ατμοσφαιρικές αποθέσεις θα πρέπει να ρυθμίζεται με διεθνή συμφωνία. Η Κοινότητα θα πρέπει να επιδιώξει την ανάπτυξη, επανεξέταση και τροποποίηση, κατά περίπτωση, των διεθνών συμβάσεων και πρωτοκόλλων για τους αερίους ρυπαντές που ευθύνονται για τη διασυννοριακή ρύπανση σε μεγάλη απόσταση. Θα πρέπει να εξασφαλισθεί η κατάλληλη εφαρμογή των εν λόγω συμφωνιών στην κοινοτική νομοθεσία και πολιτική. Στους στόχους για την ποιότητα του αέρα και στα πρότυπα εκπομπής στη νομοθεσία της Κοινότητας και των κρατών μελών θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι επιδράσεις στην ποιότητα των γλυκών υδάτων από εκπομπές στον αέρα ουσιών που προκαλούν ευτροφισμό ή/και οξίνιση. Τούτο ισχύει επίσης για τα καυσαέρια από την κυκλοφορία αυτοκινήτων.

Υφίστανται ήδη πολλές νομοθετικές διατάξεις για τον έλεγχο των εκπομπών από κινητές πηγές και ιδίως των εκπομπών από αυτοκίνητα. Η Επιτροπή καταρτίζει προτάσεις νομοθετικού περιεχομένου οι οποίες καθιστούν αυστηρότερα τα εν λόγω πρότυπα εκπομπών. Οι προτάσεις σχετικά με τα επιβατηγά αυτοκίνητα, τα ελαφρά και τα βαρέα φορτηγά αναμένεται να υιοθετηθούν από την Επιτροπή στο προσεχές μέλλον.

Η Επιτροπή θα αναπτύξει ακόμη θυγατρικές οδηγίες σχετικά με συγκεκριμένους αερίους ρυπαντές ως συνέχεια της πρότασης για μια οδηγία - πλαίσιο σχετικά με την ποιότητα του αέρα²¹, η οποία συζητείται επί του παρόντος στο Συμβούλιο και στο Κοινοβούλιο. Κατά τα τέλη του 1996 θα υποβληθεί μια πρόταση για τον έλεγχο του διοξειδίου του αζώτου.

Για να ανταποκριθεί στην απαίτηση του Συμβουλίου που διατυπώθηκε το Δεκέμβριο του 1995²², η Επιτροπή αναπτύσσει σήμερα κοινοτική στρατηγική για τον έλεγχο της οξίνισης. Η Επιτροπή προτίθεται να υποβάλει τη στρατηγική αυτή στο Συμβούλιο στις αρχές του 1997.

ΜΕΡΟΣ 2: ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΔΡΑΣΗΣ

Ο ρόλος της Επιτροπής

* Η Επιτροπή, για να εξασφαλίσει κοινές αρχές διαχείρισης των υδάτων, προτίθεται να υποβάλει πρόταση για μια οδηγία - πλαίσιο για τους υδατικούς πόρους, στην οποία θα συμπεριληφθούν βασικές διατάξεις για τη διαχείριση των υπογείων υδάτων. Η οδηγία - πλαίσιο θα περιλαμβάνει διατάξεις για την προστασία των υπογείων υδάτων και έτσι θα μεταφέρει τις διατάξεις της υφιστάμενης οδηγίας για τα υπόγεια ύδατα, όπως εξηγείται στην ανακοίνωση για την πολιτική της Ευρωπαϊκής Κοινότητας στον τομέα των υδάτων. Η οδηγία - πλαίσιο θα επιβάλλει επίσης τον έλεγχο της υδροληψίας από γλυκά ύδατα. Η Επιτροπή προτίθεται να υποβάλει την πρόταση για την οδηγία - πλαίσιο για τους υδατικούς πόρους κατά τα τέλη του 1996.

²¹ ΕΕ C 59, 28.02.1996

²² Συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με την οξίνιση, 1895η Σύνοδος του Συμβουλίου - Περιβάλλον - 18.12.1995

* Η Επιτροπή θα πρέπει να επανεξετάσει την υφιστάμενη κοινοτική νομοθεσία και, κατά περίπτωση, να μελετήσει το ενδεχόμενο προσαρμογής με γνώμονα τους στόχους του παρόντος προγράμματος δράσης.

* Η Επιτροπή θα πρέπει να εξασφαλίσει την περαιτέρω ενσωμάτωση της υδατικής πολιτικής στις άλλες πολιτικές της Κοινότητας, όπου αυτό είναι απαραίτητο για την προστασία και διαχείριση των γλυκών υδάτων. Η γεωργία και η περιφερειακή ανάπτυξη έχουν εντονότερη επίδραση και εξαρτώνται επίσης από τη διαθεσιμότητα και την ποιότητα των πόρων υπογείων υδάτων και, συνεπώς, η περαιτέρω ενσωμάτωση στην κοινή γεωργική και στην περιφερειακή πολιτική είναι ιδιαίτερα σημαντική για την επίτευξη του στόχου της αειφόρου προστασίας και διαχείρισης των υδάτων. Όπως προκύπτει από το γενικό περίγραμμα που καθορίζεται στο Πέμπτο Πρόγραμμα για το περιβάλλον «Στόχος η αειφορία» και εξειδικεύεται περαιτέρω στην πρόσφατη πρόταση της Επιτροπής για την αναθεώρηση του Πέμπτου Προγράμματος δράσης, η Επιτροπή θα επιδιώξει την περαιτέρω ενσωμάτωση της υδατικής πολιτικής στις άλλες κοινοτικές πολιτικές, όπου αυτό είναι απαραίτητο για την προστασία και διαχείριση των γλυκών υδάτων. Στο παρόν πρόγραμμα δράσης παρουσιάζεται μια σειρά εναλλακτικών λύσεων για την εν λόγω ενσωμάτωση, ιδίως στην αγροτική πολιτική, που θα πρέπει να εξεταστούν από την Επιτροπή. Η σημασία της έρευνας και ανάπτυξης για τη διαχείριση και προστασία των υδάτων αναγνωρίστηκε στο ερευνητικό πρόγραμμα της Κοινότητας «Περιβάλλον και κλίμα 1994-1998», το οποίο αφιερώνει ένα από τα πεδία έρευνας στη βελτίωση και στον εξορθολογισμό της μελλοντικής διαχείρισης των υδατικών πόρων. Το νερό αποτελεί επίσης τομέα προτεραιότητας για την πρόσθετη συγκέντρωση της ερευνητικής προσπάθειας της Κοινότητας σύμφωνα με την πρόταση της Επιτροπής για τη συμπληρωματική χρηματοδότηση του τέταρτου προγράμματος πλαισίου για τις δράσεις έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και επίδειξης²³. Επιπλέον, κατά το 1996 δημιουργήθηκε μια ειδική task force για το περιβάλλον και το νερό.

* Η πρόοδος της εφαρμογής της κοινοτικής νομοθεσίας για τα ύδατα θα πρέπει να παρακολουθείται στενά, ιδιαίτερα της οδηγίας για τη νιτρορύπανση από διάσπαρτες πηγές και της οδηγίας για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων, με σκοπό να εξασφαλιστεί η πλήρης εφαρμογή και λειτουργία τους.

* Η Επιτροπή, σε στενή συνεργασία με τα κράτη μέλη, θα πρέπει να αναλάβει την ανάπτυξη και χρήση οικονομικών μέσων, εθελοντικών συμφωνιών και άλλων μη νομικών μέσων καθώς επίσης και την έρευνα και ανάπτυξη τεχνολογιών και πρακτικών που καταναλώνουν λιγότερο νερό και διάφορες ερευνητικές εργασίες, μεταξύ άλλων για τη χαρτογράφηση, την παρακολούθηση και τον καθορισμό της ευπάθειας των υπογείων υδάτων.

* Η Επιτροπή θα πρέπει να λειτουργεί ως εστία για την ανάπτυξη κατευθυντηρίων γραμμών και συστάσεων, για παράδειγμα, για τη σύνταξη κωδίκων ορθής πρακτικής και τη συνδρομή στην κατάλληλη ανταλλαγή πληροφοριών και εμπειριών.

Εθνικά προγράμματα δράσης

* Τα κράτη μέλη θα πρέπει να καταρτίσουν τα δικά τους εθνικά προγράμματα δράσης λαμβάνοντας πλήρως υπόψη τις εθνικές συνθήκες.

* Τα εθνικά προγράμματα δράσης θα πρέπει να βασίζονται στις ακόλουθες αρχές: 1) θα πρέπει να αναπτυχθεί ο ολοκληρωμένος σχεδιασμός και διαχείριση, 2) θα πρέπει να καταρτιστούν κανόνες για την ποσοτική διατήρηση των αποθεμάτων υπογείων υδάτων, συμπεριλαμβανομένου, όπου ενδείκνυται, ενός κανονιστικού πλαισίου για τις απολήψεις

²³ COM(96) 12 τελικό

γλυκού νερού, 3) θα πρέπει να ληφθούν μέτρα για την προστασία των υπογείων υδάτων από τη ρύπανση από διάσπαρτες πηγές, συμπεριλαμβανομένων κωδίκων ορθής πρακτικής και της υπόδειξης πλέον μακροπρόθεσμων μέτρων για την εξασφάλιση της περαιτέρω ενσωμάτωσης της προστασίας και διαχείρισης των υδάτων, ιδίως στις πρακτικές στον τομέα της γεωργίας, 4) θα πρέπει να αναπτυχθούν περαιτέρω μέσα για τον έλεγχο των σημειακών εκπομπών και απορρίψεων, συμπεριλαμβανομένου ενός κανονιστικού πλαισίου. Σημαντικά είναι επίσης τα κίνητρα για την ανάπτυξη φιλικών προς το περιβάλλον μεθόδων και διαδικασιών παραγωγής.

* Τα εθνικά προγράμματα δράσης θα πρέπει να αναπτυχθούν με προοπτική τη μακροπρόθεσμη συμβατότητα με την προσέγγιση διαχείρισης της λεκάνης απορροής.

* Τα εθνικά προγράμματα δράσης θα πρέπει να περιέχουν ενδείξεις σχετικά με το πώς και το πότε θα ληφθούν μέτρα και, όσον αφορά τα προβλήματα διασυνοριακής φύσης, θα πρέπει να περιέχουν ένδειξη ως προς το ποιά μέτρα θα ληφθούν σε εθνικό επίπεδο και ποιά μέτρα θα χρειαστεί να εξετασθούν στα πλαίσια της γενικότερης προοπτικής διαχείρισης μιας διασυνοριακής λεκάνης απορροής.

Τα εθνικά προγράμματα δράσης θα πρέπει να περιέχουν τα ακόλουθα στοιχεία:

- Χαρτογράφηση και χαρακτηρισμό των συστημάτων υπογείων υδάτων.
- Παρακολούθηση για την παροχή πληροφοριών σχετικά με την εξέλιξη των ποσοτικών και ποιοτικών συνιστασών των πόρων υπογείων υδάτων.
- Προγράμματα υποβολής εκθέσεων για την παρακολούθηση της προόδου στη χαρτογράφηση και την παρακολούθηση.
- Επανεξέταση του τομέα των υδάτων και βελτίωση των διοικητικών δομών και της νομοθεσίας, συμπεριλαμβανομένων μέσων για την εκτίμηση των μελλοντικών τάσεων στη ζήτηση γλυκού νερού.
- Ενσωμάτωση της προστασίας και διαχείρισης των υπογείων υδάτων στη χωροταξία, συμπεριλαμβανομένου του διαχωρισμού σε ζώνες ευπαθών και άλλων σημαντικών περιοχών.
- Απογραφή των σημειακών πηγών και των ρυπανθέντων υπογείων υδάτων και εδαφών, και καθορισμός προτεραιοτήτων για την αποσυναρμολόγηση, τον περιορισμό και την αποκατάσταση εγκαταστάσεων, ρυπανθέντων χώρων και υπογείων υδάτων.
- Πλήρες κανονιστικό σύστημα και κανόνες για την απόληψη γλυκού νερού και για τις δραστηριότητες και εγκαταστάσεις που μπορεί να προκαλέσουν ρύπανση των υπογείων υδάτων.
- Ενθάρρυνση της ανάπτυξης και χρήσης φιλικών προς το περιβάλλον μεθόδων και διαδικασιών παραγωγής, όπως οι καλύτερες διαθέσιμες τεχνικές, οι καθαρές τεχνολογίες και οι συσκευές εξοικονόμησης ύδατος, κλπ.
- Επανεξέταση και εφαρμογή στρατηγικών και μέτρων για τον έλεγχο της ρύπανσης από διάσπαρτες πηγές, συμπεριλαμβανομένης της σύνταξης κωδίκων ορθής πρακτικής.
- Λήψη μέτρων για την προώθηση της εξοικονόμησης και της επαναχρησιμοποίησης ύδατος και της αειφόρου χρήσης των πόρων γλυκών υδάτων, και όπου ενδείκνυται για τη μείωση της κατανάλωσης ύδατος.
- Δυνατότητες χρήσης οικονομικών μέσων, συμπεριλαμβανομένων φόρων και εισφορών.
- Σχέδια για την πληροφόρηση και τη συμμετοχή του κοινού και ιδίως συγκεκριμένων ομάδων χρηστών κατά την κατάρτιση και εφαρμογή εθνικών προγραμμάτων δράσης.
- Χρονοδιάγραμμα εφαρμογής του εθνικού προγράμματος δράσης.

ΜΕΡΟΣ 3: ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΟΔΟΥ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΔΡΑΣΗΣ

Επισκόπηση της προόδου εφαρμογής

* Πρακτικά η εφαρμογή θα πρέπει να θεωρείται ως μία συνεχιζόμενη διαδικασία, στην οποία οι πρωτοβουλίες λαμβάνονται σε βραχυχρόνια, μεσοχρόνια και μακροχρόνια βάση ανάλογα με τη φύση, το ρόλο και τη σημασία τους. Θα πρέπει να καθοριστεί χρονοδιάγραμμα εφαρμογής των εθνικών προγραμμάτων δράσης κατά το δυνατόν συντομότερα. Τα είδη των δράσεων που απαιτούνται θα διαφέρουν από το ένα κράτος μέλος στο άλλο, εξαρτώμενα από την περιβαλλοντική κατάσταση των υπογείων υδάτων, από τις περιφερειακές και τοπικές συνθήκες, από τις υφιστάμενες νομικές και διοικητικές δομές και από τα μέτρα τα οποία ήδη έχουν ληφθεί ή αποφασισθεί.

* Τα κράτη μέλη θα πρέπει κατά το δυνατόν συντομότερα να καταρτίσουν εθνικά προγράμματα δράσης και να αποφασίσουν για τα έτη στόχο, για τις δράσεις που θα πρέπει να καθοριστούν στη συνέχεια ανάλογα με τις εθνικές, περιφερειακές και τοπικές συνθήκες, αλλά με το έτος 2000 σαν συνολικό στόχο για τη λειτουργία του εθνικού προγράμματος δράσης. Θα πρέπει να προβλέπονται αξιολόγηση των δράσεων που θα αναληφθούν, επανεξέταση των χρονοδιαγραμμάτων και κατάλληλες βελτιώσεις και να καθοριστούν κατάλληλα σημεία ελέγχου με σκοπό την παρακολούθηση της προόδου των προγραμμάτων.

* Ορισμένα μέτρα θα διαρκούν ή θα ληφθούν μετά το έτος 2000. Τα εν λόγω μέτρα παρακολούθησης για την εξασφάλιση της μακροπρόθεσμης στρατηγικής θα πρέπει να αναφέρονται σαφώς και να συνοδεύονται από κατάλληλο χρονοδιάγραμμα. Ως πρώτα βήματα θα πρέπει να αρχίσουν οι βραχυπρόθεσμες δράσεις, όπως η συμπλήρωση της χαρτογράφησης, της παρακολούθησης, η επανεξέταση και η βελτίωση των διοικητικών και νομοθετικών δομών και της επίδοσης του υδατικού τομέα, ο χαρακτηρισμός των ευπαθών και άλλων σημαντικών ζωνών προστασίας, η εγκαθίδρυση των συστημάτων έγκρισης και η προώθηση της εξοικονόμησης ύδατος.

* Οι πλέον μακροπρόθεσμες δράσεις απαιτούν μεγαλύτερη προετοιμασία ή εξαρτώνται από την εκτίμηση της κατάστασης των υπογείων υδάτων με βάση αποτελέσματα της χαρτογράφησης και παρακολούθησης, κλπ. Τούτο ισχύει, π.χ. για την ενσωμάτωση της γενικής προστασίας των γλυκών υδάτων στα ρυθμιστικά και χωροταξικά προγράμματα και στο σχεδιασμό χρήσεων γής, την εγκατάσταση δικλადικών διοικητικών δομών, την απογραφή των σημειακών πηγών και τον καθορισμό προτεραιοτήτων για την αποσυναρμολόγηση και αποκατάσταση, κλπ. Η εκτέλεση εργασιών αποσυναρμολόγησης και αποκατάστασης αποτελεί έργο που πιθανώς θα παραταθεί στον 21ο αιώνα, ακολουθώντας προσέγγιση σταδιακής υλοποίησης βάσει προτεραιοτήτων.

* Σε τακτά διαστήματα θα πρέπει να γίνεται επισκόπηση της προόδου και των επιτευγμάτων των κρατών μελών. Το έτος 2000 θα μπορούσε να αποτελεί ένα κατάλληλο έτος στόχου για την πρώτη γενική αξιολόγηση της προόδου. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να υποβάλλουν στην Επιτροπή εκθέσεις σχετικά με την πρόοδο των εθνικών προγραμμάτων δράσης ώστε να διευκολύνουν την ανταλλαγή εμπειρίας.

* Σε κατάλληλα διαστήματα θα πρέπει να γίνεται επισκόπηση της συνολικής προόδου στην Κοινότητα. Η πρώτη επισκόπηση της προόδου από την Επιτροπή θα πρέπει να ακολουθήσει σύντομα μετά την αξιολόγηση των κρατών μελών το 2000 με βάση την εκτίμηση της προόδου των κρατών μελών και τις εκθέσεις για την περιβαλλοντική κατάσταση των υπογείων υδάτων του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος και της EUROSTAT.

ISSN 0254-1483

COM(96) 315 τελικό

ΕΓΓΡΑΦΑ

GR

14 15 03

Αριθ. καταλόγου : CB-CO-96-349-GR-C

ISBN 92-78-06851-9

Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

L-2985 Λουξεμβούργο